

Západočeská univerzita

Fakulta pedagogická

Katedra historie

Diplomová práce

Život a dílo historika a pedagoga Zdeňka

Macka

Bc. Petr Haken

Vedoucí práce: PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Plzni 2014

.....

Chtěl bych poděkovat paní PaedDr. Naděždě Morávkové, Ph.D. za vedení mé diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat prof. Kumperovi, prof. Viktorovi, prof. Jílkovi, PhDr. Středové, PaedDr. Východské a paní Mrázové za poskytnutí rozhovorů, bez kterých by předkládaná diplomová práce nikdy nevznikla.

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	5
1. Osobní život.....	8
1.1. Mládí a studia.....	8
1.2. Rodinný život.....	9
1.3. Záliby	9
2. Profesní život	13
2.1. Počátek působení ve školství	13
2.2. Působení na Pedagogické fakultě ZČU	13
2.3. Působení v Hradci Králové	16
2.4. Zdeněk Macek – pedagog	17
2.5. Exkurz 1 – stručný přehled vývoje Katedry historie	19
3. Publikační činnost.....	21
3.1. Práce vydané ve sbornících katedry historie FPE ZČU.....	21
3.2. Práce vydané v dalších periodikách a sbornících	25
3.2.1. Zeměpis a dějepis ve školách.....	25
3.2.2. Společenské vědy ve škole	25
3.2.3. Muzejní zpravodaj	26
3.2.4. Zprávy kabinetu regionálních dějin katedry dějepisu PeF v Plzni	27
3.2.5. Týdeník Pravda	28
3.2.6. Krajský pedagogický ústav v Plzni.....	29
3.2.7. Slovo propagandy a agitátora	30
3.2.8. Východočeské listy historické	31
3.2.9. Život pro historii	34
3.3. Učebnice, skripta a další studijní materiály	35
3.3.1. Středoškolské učebnice a metodické příručky.....	35
3.3.2. Vysokoškolská skripta vydaná během působení na ZČU.....	38
3.3.3. Vysokoškolská skripta vydaná během působení na UHK	44
4. Význam díla Zdeňka Macka	45
5. Ohlas smrti Zdeňka Macka	47
Závěr	49
Summary.....	51
Seznam pramenů a literatury	52
Prameny	52
I. Písemné prameny	52
II. Orální prameny	52
Literatura.....	52
Seznam příloh	57
Přílohy.....	I

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolil zpracování významné osobnosti plzeňského a hradeckého vysokého školství Zdeňka Macka. Můj výběr byl mimo jiné určen tím, že na Katedře historie Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v současnosti vychází edice *Historikem ve dvacátém století*, a Zdeněk Macek by si určitě zasloužil, aby mu v této edici byla věnována patřičná pozornost. Dalším kritériem, které mi pomohlo při rozhodování o tématu mé diplomové práce, byl fakt, že i když Zdeněk Macek velmi ovlivnil obě univerzity, na kterých působil, tak mu ještě nebyla, kromě jednoho příspěvku k jeho šedesátinám¹ a jednoho příspěvku ve sborníku, který mu měl být věnován k sedmdesátinám², ale nakonec vyšel in memoriam, věnována v odborné literatuře pozornost. To vše vedlo k mému rozhodnutí vytvořit tuto diplomovou práci, která zmapuje celý život Zdeňka Macka.

Jak je již uvedeno v samotném názvu předkládané diplomové práce, tak Zdeněk Macek byl jak historik, tak pedagog. A je proto potřeba dívat se na jeho osobnost v těchto dvou rovinách. První rovinou je Zdeněk Macek jako historik. V této oblasti Macek proslul především díky své velmi pečlivé práci s dobovým tiskem. V druhé rovině, což je Zdeněk Macek jako pedagog, patřil na obou univerzitách, na kterých působil, ke špičkám ve svém oboru. Byl vždy velmi oblíben jak u svých studentů, tak u svých kolegů. Jeho přednášky patřili k těm nejoblíbenějším a nejvíce navštěvovaným.

Cílem předkládané práce je shromáždit dostupné prameny a literaturu pro biografii a přehled díla Zdeňka Macka. Zhodnotit a interpretovat historické texty zmíněné osobnosti. Použít metodu orální historie v práci s relevantními pamětníky, která by měla pomoci při tvorbě Mackovo biografie. Zpracovat Mackovo pozůstalost uloženou ve spisovně Univerzity Hradec Králové. Zhodnotit jeho význam pro plzeňské a hradecké vysoké školství a vypracovat Mackovu bibliografii.

Diplomová práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol, některé z nich jsou poté ještě dále děleny na další podkapitoly. První kapitola nese název *Osobní život*. První část této kapitoly je věnována Mackovo mládí a jeho studiím. V druhé části kapitoly je věnována podkapitola Mackovo rodinným vztahům. Největší část první kapitoly se zabývá Mackovými zálibami, neboť právě jeho záliby a koníčky určovaly oblasti, kterým se Macek během svého života věnoval.

¹ KUMPERA, Jan. *Dějepis XVII: sborník katedry historie: sborník je věnován šedesátinám profesora Zdeňka Macka*. Plzeň: FPE ZČU, 1998.

² FELCMAN, Ondřej. *Mezi Hradcem Králové a Plzní: Východočech na českých univerzitách*. Hradec Králové: UHK, 2007.

Druhá kapitola s názvem *Profesní život* se zabývá Mackovo pedagogickým působením od absolvování vysoké školy, až po konec jeho života. Počátek jeho působení ve školství se odehrává na Základní škole v Českém Meziříčí, odtud Macek zamířil na nedaleké gymnázium v Dobrušce. Z toho gymnázia už jeho kroky směřovaly do Plzně na Pedagogickou fakultu Západočeské univerzity. Zde působil dlouhých 36 let. Po zbytek svého působení ve školství působil Zdeněk Macek ve svém rodném městě na Univerzitě Hradec Králové. V další části této kapitoly je na základě vyprávění pamětníků zhodnoceno působení Zdeňka Macka jako pedagoga. Na závěr kapitoly je vložen exkurz, který stručně mapuje historii Katedry historie Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni.

Třetí kapitola pojmenována *Publikační činnost* je nejvíce obsáhlá. V této nejrozsáhlejší kapitole se nachází rozbor a interpretace všech dostupných děl Zdeňka Macka. Kapitola je pro velkou obsáhlou a různorodost Mackova díla rozdělena na mnoho podkapitol. Každá podkapitola určuje, kde byl daný příspěvek Zdeňka Macka publikován, či zda se jednalo o článek, skriptum nebo učebnici. Největší zastoupení v díle Zdeňka Macka zahrnují články a studie ve sbornících a periodikách. Kvůli velkému počtu různých sborníků, ve kterých Zdeněk Macek publikoval je každému sborníku věnována samostatná podkapitola. V rámci podkapitol jsou poté pro přehlednost díla řazena chronologicky.

Čtvrtá kapitola, která se jmenuje *Význam díla Zdeňka Macka*, obsahuje zhodnocení významu Zdeňka Macka za první jako historika a za druhé jako pedagoga.

Poslední kapitola nese název *Ohlas smrti Zdeňka Macka*. V této kapitole se zabývá tím, jaký ohlas v tisku vyvolala nečekaná smrt Zdeňka Macka. Kapitola obsahuje interpretaci několika nekrologů, které byly po jeho smrti publikovány v různých periodikách.

Při získávání informací k vypracování biografie Zdeňka Macka jsem nejvíce vycházel z jeho pozůstalosti uložené z velmi malé části ve spisovně Západočeské univerzity a především ve spisovně Univerzity Hradec Králové. Práce s jeho pozůstalostí uloženou ve spisovně UHK byla velmi problematická, neboť se jedná o velmi obsáhlý fond (cca 70 kantonů), který není vůbec uspořádaný, tudíž bylo zapotřebí celý tento fond důkladně prozkoumat a nebylo možné se v něm nějakým způsobem orientovat. Neméně důležitý zdroj informací pro mě byly rozhovory s jeho bývalými kolegy a přáteli. Pro zpracování jeho díla, bylo zapotřebí shromáždit celé jeho dílo, což bylo v některých případech dosti složité, neboť se jednalo například o dnes již velmi

stará pedagogická periodika, které se v dnešní době v knihovnách příliš nevyskytují. Je velká škoda, že Zdeněk Macek nevytvořil žádnou vědeckou monografii, tudíž jeho historický odkaz je interpretován pouze skrze různě obsáhlé studie v různých sbornících.

V přílohách předkládané diplomové práce se nachází fotografie Zdeňka Macka, ukázky z jeho výtvarné tvorby a Mackova bibliografie.

1. Osobní život

1.1. Mládí a studia

Zdeněk Macek se narodil 3. března 1937 v Hradci Králové. V letech 1943 – 1948 absolvoval Obecnou školu v Hradci Králové. Poté navštěvoval tzv. střední školu 2. stupně mezi roky 1948 – 1952. Ve svých studiích pokračoval na Gymnáziu J. K. Tyla rovněž v Hradci Králové, kde v roce 1955 maturoval.³

Po maturitě jeho kroky mířily do Prahy. V Praze se stal posluchačem Vysoké školy pedagogické. Studoval zde obor Učitelství pro střední školy, aprobace český jazyk – dějepis. Magisterský titul získal složením státní zkoušky 26. června 1959.⁴ Již během studií se utvořil jeho vědecký zájem o moderní obecné dějiny (hlavně první polovina 20. století), kterými se poté zabýval takřka celou svoji kariéru. K tomuto tématu ho dovedla prof. Alice Teichová⁵. Ve své diplomové práci se zabýval tématem československo-francouzských vztahů v letech 1933-1935.⁶

Doktorát z filosofie získal v roce 1970, tématem jeho absolventské práce byl vývoj vědy a techniky v 16. – 20. století.⁷ Vědeckou aspiranturu absolvoval v letech 1965 – 1973 na Ústavu československých a světových dějin ČSAV a FF UK v Praze. Mackovým školitelem byl doc. PhDr. Jurij Křížek. Zdeněk Macek vědeckou aspiranturu úspěšně ukončil obhajobou kandidátské práce týkající se ohlasů francouzské středoevropské politiky v československém tisku.⁸ V roce 1979 se habilitoval na Filosofické fakultě na univerzitě J. E. Purkyně v Brně s prací zabývající se mezinárodními vztahy po roce 1945 a byl ustanoven docentem pro obecné dějiny na Pedagogické fakultě v Plzni. V roce 1988 na základě obhajoby svých prací obdržel titul vysokoškolského profesora obecných dějin novověku.

³ JÍLEK, Tomáš. Šedesátiny prof. PhDr. Zdeňka Macka, Csc. In *Dějepis XVII: sborník katedry historie: sborník je věnován šedesátinám profesora Zdeňka Macka*. Plzeň: FPE ZČU, 1998. str. 5.

⁴ Spisovna ZCU, fond *Osobní*, karton 44 - Zdeněk Macek.

⁵ prof. **Alice Teichová** (19. září 1920 -) – pocházela z židovské rodiny. V roce 1938 s rodinou emigrovala do Velké Británie. Zde začíná studovat historii na University of Leeds. Po roce 1945 se vrací zpátky do Československa, kde pokračuje ve svých studiích na Karlově univerzitě, kde poté vyučuje. Po potlačení Pražského jara se v roce 1968 vrací zpátky do Velké Británie. Zde působila jako profesorka na University of West Anglia v Norwichi. Je autorkou mnoha monografií – *Hospodářské dějiny Československa 1918 – 1980*, *Československá ekonomika 1918 – 1980*, *Ekonomické pozadí Mnichova: Mezinárodní obchod a Československo 1918 – 1938*.

⁶ MACEK, Zdeněk. *Francouzská politika a československo – francouzské vztahy v letech 1933 – 1935*, diplomová práce, VŠP Praha 1959.

⁷ TÝŽ. *Vědecký, technický a výrobní pokrok v období novějších a nejnovějších dějin*, 1. část disertační doktorské práce, PedF UK Praha 1970.

TÝŽ. *K problematice a metodám využití poznatků z dějin přírodních věd, techniky a výroby ve vyučování dějepisu*, 2. část disertační doktorské práce, PedF UK Praha 1970.

⁸ TÝŽ. *Odezva francouzské středoevropské politiky v soudobém českém tisku v letech 1907 – 1914*, kandidátská práce, FF UK Praha 1970.

1.2. Rodinný život

Otec Zdeňka Macka, Josef Macek, pracoval jako úředník na Městském úřadě v Hradci Králové. Matka Zdeňka Macka, Věra Macková, pracovala také v Hradci Králové jako vedoucí obchodu. Zdeněk Macek měl dva mladší sourozence, sestru Věru a bratra Josefa.⁹

Zdeněk Macek byl dvakrát ženatý, obě jeho manželky byl stejně jako Macek pedagožky. Se svoji první manželkou se Zdeněk Macek seznámil během svých studií v Praze na kanoistickém zájezdu na Slovensku.¹⁰ Mackova první manželka, Marie Macková roz. Čiháková, byla učitelkou matematiky na Střední ekonomické škole v Plzni.¹¹ Z prvního manželství má jednoho syna. Jeho syn Tomáš Macek vystudoval Gymnázium Lud'ka Pika v Plzni a poté žurnalistiku na Univerzitě Karlově v Praze. V současné době pracuje jako sportovní redaktor v deníku MF DNES. Se svoji druhou ženou, Ludmilou Mackovou roz. Němcovou, se Zdeněk Macek seznámil během svého působení na Katedře historie Pedagogické fakulty v Plzni. Mackova druhá manželka zde absolvovala dálkové studium.

1.3. Záliby

Velkou zálibou Zdeňka Macka byla vážná hudba a divadlo. Již od mládí, kdy se snažil naučit hrát na klavír, si zamiloval především operu. Tato láska nejvíce rozkvetla během jeho studií v Praze, kdy mohl obdivovat při svých návštěvách Národního divadla klasické adaptace českého i světového dramatu. Profesor Viktora vzpomíná: „*Zdeněk měl velkou sbírku gramofonových desek, jednalo se o celou oblast vážné hudby. Jeho nejoblíbenější byla česká klasická hudba tzv. předsmetanovská tj. konec 18. století, hlavně čeští mistři konce 18. století Vejvanovský¹², Zach¹³...*“¹⁴ Během svého působení v Plzni velmi často navštěvoval plzeňské divadlo, nejvíce si oblíbil tvorbu plzeňského režiséra a herce Antonína Procházku. Velmi rád vzpomínal na plzeňské divadlo. Po přestěhování do Hradce byl nucen tento koníček velmi omezit, neboť v Hradci existovalo pouze velmi moderní divadlo, a to již Zdeňka Macka nezaujalo. Co ho však

⁹ Spisovna archivu Univerzity Hradec Králové, fond *Pozůstalost Zdeňka Macka*, neuspořádaný fond.

¹⁰ Rozhovor s prof. Tomášem Jílkem vedený Petrem Hakenem 21. ledna 2014.

¹¹ Rozhovor s Evou Mrázovou vedený Petrem Hakenem 19. března 2014.

¹² **Pavel Josef Vejvanovský** (1640 – 1693) byl významný český hudební skladatel středního období baroka. Vytvořil obsáhlé, převážně orchestrální dílo, nejčastěji s bohatým obsazením dechových nástrojů. Skládal jak světskou (sonáty, serenády, balety), tak chrámovou hudbu (sonáty, mše, žalmy, litanie, atd.).

¹³ **Jan Zach** (1713 – 1773) byl významný český hudební skladatel, varhaník a houslista.

¹⁴ Rozhovor s prof. Viktorem Viktorou vedený Petrem Hakenem 4. prosince 2013.

v Hradci velmi nadchlo, byla hradecká filharmonie, jejíž koncerty pravidelně s manželkou navštěvovali.¹⁵

Hudba však nebylo jediné umění, které Zdeňka Macka zajímalo. Zdeněk Macek byl velmi nadaným výtvarníkem. Jak vzpomíná prof. Jílek: „*On byl neobyčejně nadaný výtvarník, když bylo nějaké výročí na katedře, někdo měl narozeniny, tak mu vytvářel neobyčejně krásnou grafiku.*“¹⁶

Další jeho zálibou bylo cestování. Tuto svou zálibu nejvíce pěstoval během svého působení na Pedagogické fakultě v Plzni, kdy spolu s kolegy pořádal každoroční exkurze se studenty. Prof. Kumpera vzpomíná: „*On velmi rád na ty exkurze jezdil, organizoval je. Absolvovali jsme spolu asi dvě desítky exkurzí na Slovensko a na Moravu, které byly spojené s výjezdy do Polska a do Budapešti.*“¹⁷ Po revoluci, když se cesta na západ otevřela pro všechny, začaly exkurze mířit na západ, což do té doby bylo nemožné, či obtížné. „*Vzpomínám především na velice krásnou exkurzi po stopách vyloštění Spojenců v Normandii na začátku devadesátých let.*“¹⁸ Tuto exkurzi do Normandie podnikl Zdeněk Macek i po svém odchodu do Hradce Králové, kde na tuto exkurzi s velkým nadšením také vzpomínají.

Své cesty do zahraničí však nepořádal pouze v rámci studentských exkurzí, ale pracoval také jako průvodce pro cestovní kancelář ČEDOK. Do roku 1990 prakticky každé léto trávil jako průvodce při zájezdech do Jugoslávie nebo do Bulharska.

Zdeněk Macek také velmi miloval vodní a horskou turistiku. Proto pořádal nejen historické exkurze, ale také vodní kurzy s prof. Kumperou a s pedagogy z katedry tělesné výchovy. Jak říká prof. Kumpera: „*My jsme téměř každý rok od roku 80 až do revoluce jezdili na Slovensko na hory a na vodu. Takže za tu dobu jsme projeli všechny řeky a Zdeněk Macek byl vynikající parťák.*“¹⁹ Nejvíce prof. Kumpera vzpomíná na jednu historku: „*Když jsem s ním byl poprvé v roce 1981 na Dunajci*²⁰, *tak tehdy vrcholila Solidarita, její vliv v Polsku rostl a komunisté měli nahnáno. Když jsme tam přijeli a postavili stany tak přišli „tajní“ a začali nám říkat, že nemůžeme splout, protože tam je nebezpečí kontrarevoluce. Tehdy Macek statečně šel telefonovat na nějakou krajskou správu SNB do Košic a tam říkal, že jsme vodáci, kteří přišli uctít*

¹⁵ Rozhovor s PhDr. Veronikou Středovou PhD. vedený Petrem Hakenem 18. února 2014.

¹⁶ Rozhovor s prof. Tomášem Jílkem vedený Petrem Hakenem 21. ledna 2014.

¹⁷ Rozhovor s prof. Janem Kumperou vedený Petrem Hakenem 10. prosince 2013.

¹⁸ Rozhovor s prof. Tomášem Jílkem vedený Petrem Hakenem 21. ledna 2014.

¹⁹ Rozhovor s prof. Janem Kumperou vedený Petrem Hakenem 10. prosince 2013.

²⁰ **Dunajec** je řeka v jižním Polsku. Od roku 1993 je to hranice Polska se Slovenskem, pokračuje na svém toku Polskem. Je to pravostranný přítok Visly.

památku SNP a že jsme politicky spolehlivý, takže žádný tiskoviny nebudeme pašovat do Polska ani z Polska, takže nám to tam nějaký náčelník povolil a mohli jsme jet“.²¹

Zdeněk Macek byl nejen vynikající historik a pedagog, ale také velmi zručný člověk. Byl to typický „chalupář“. Za svůj život vlastnoručně zvelebil tři chalupy. První chalupa se nacházela ve vesničce Kaliště u Švihova. Po rozvodu tato chalupa zůstala jeho první manželce, a Zdeněk Macek začal budovat další chalupu pro svoji druhou manželku. Tato druhá chalupa se nacházela na Domažlicku. Po odchodu z Plzně se nastěhoval do Hvozdnice u Hradce Králové, kde přestavil a zvelebil svoji již třetí chalupu. Jak vzpomíná prof. Kumpera: „*Veškeré zednické práce si dělal sám, což je neobvyklé u takového humanitního intelektuála*“.²²

Další zálibou Zdeňka Macka byla genealogie²³. Během procházení pozůstalosti Zdeňka Macka, která je uložena v archivu Univerzity Hradec Králové, jsem narazil na mnoho (cca 30) kartonů plných ručně vypracovaných rodokmenů rodů ze všech koutů Čech, ale i Moravy, Polska, Ruska. Macek toto své dílo nikdy nepublikoval. Publikoval z této činnosti pouze velmi malou část, a to genealogii dvou desítek východočeských rodů ve středověku. Toto publikoval v rámci velké syntézy východočeských dějin²⁴, která vyšla v roce 2009 a jejíž hlavním autorem je kolega Zdeňka Macka Ondřej Felcman.

Mimo to se také zabýval genealogií rodů vládců starověku. Mackova pozůstalost obsahuje desítky životopisů a rodopisů starověkých vládců, hlavně římských. Profesor Kumpera vzpomíná, že mu o této své aktivitě Zdeněk Macek vyprávěl a nabízel mu, že by mohli dohromady vytvořit encyklopedickou publikaci týkající se římských císařů. Bohužel k tomu už nedošlo.²⁵

V neposlední řadě se Zdeněk Macek velmi rád zabýval počítači a technikou obecně. Během svého působení v Plzni i v Hradci zažil na obou univerzitách zavádění počítačových systémů do vedení agendy těchto fakult. Jak v Plzni, tak v Hradci se tohoto úkolu ujal právě Zdeněk Macek, neboť ho to velmi lákalo a svoji pracovitostí a velkou pečlivostí k tomu měl určité vlohy.

²¹ Rozhovor s prof. Janem Kumperou vedený Petrem Hakenem 10. prosince 2013.

²² Tamtéž.

²³ **Genealogie** je pomocná věda historická, která zkoumá vztahy mezi lidskými jedinci, vyplývající z jejich společného rodového původu. Genealogie se zabývá buď studiem jednotlivých osobností, nebo sledováním proměn jednotlivých druhů vztahů. Soukromý zájem v této oblasti bývá označován starším názvem jako rodopis.

²⁴ FELCMAN, Ondřej ed. *Dějiny východních Čech v pravěku a středověku*. Praha: Lidové noviny, 2009.

²⁵ Rozhovor s prof. Janem Kumperou vedený Petrem Hakenem 10. prosince 2013.

Další aktivitou, které se během svého života velmi věnoval, bylo pořádání odborných přednášek pro veřejnost. Tyto přednášky pořádal jak během svého působení na Západočeské univerzitě v Plzni, tak také během svého působení na Univerzitě Hradec Králové.

2. Profesionální život

2.1. Počátek působení ve školství

Po absolvování Karlovy univerzity nastoupil Zdeněk Macek na zkrácenou vojenskou službu, kterou absolvoval v letech 1959 – 1960.

Po skončení vojenské služby nastoupil Zdeněk Macek do svého prvního zaměstnání. 1. září 1960 začal vyučovat na Základní devítileté škole v Českém Meziříčí. Zde působil do 31. srpna 1961.²⁶ Od 1. září 1961 začal vyučovat na nedalekém Gymnáziu v Dobrušce. Zde nebyl spokojený a usiloval o přeložení na Pedagogickou fakultu v Plzni. V Dobrušce se nemohl naplno věnovat své vědecké práci, neboť nemohl navštěvovat archivy a knihovny v Praze atd. Dále se toužil přestěhovat blíže ke své budoucí ženě, která bydlela v Plzni. Žádosti o přeložení byly zpočátku odmítány z důvodu nedostatku kvalifikovaných učitelů v Královéhradeckém kraji. Zdeněk Macek opakovaně zasílal žádosti o přeložení na Školský odbor Okresního národního výboru. Nakonec se mu to podařilo a 8. října 1962 nastoupil na Pedagogickou fakultu do Plzně.²⁷

2.2. Působení na Pedagogické fakultě ZČU

Na Pedagogickou fakultu nastoupil Zdeněk Macek 8. října 1962 jako asistent. Jelikož se velmi osvědčil, byl v roce 1965 jmenován odborným asistentem na katedře. V roce 1980 je po úspěšné habilitaci jmenován docentem na katedře dějepisu. V roce 1988 obdržel titul profesora obecných dějin novověku, na základě obhajoby svých prací.

Hned na začátku svého působení v Plzni se spolu s prof. Tomášem Jílkem Zdeněk Macek pustil do modernizace výbavy učebny na Katedře historie. Do té doby byla třída vybavena pouze černou tabulí a křídou, ale po zásahu Zdeňka Macka a Tomáše Jílka se už mohla chlubit moderní výbavou, kterou byl magnetofon, promítačka a projektor. Během svého působení na fakultě publikoval mnoho statí v rámci sborníku vycházejícího na katedře dějepisu (viz. kapitola 3.1.).

Spolu s prof. Jílkem a prof. Kumperou také pořádal na dvě desítky studijních exkurzí po tuzemsku i v zahraničí. Nejčastěji se jednalo o studijní cesty na Moravu,

²⁶ Spisovna ZCU, fond *Osobní*, karton 44 - Zdeněk Macek.

²⁷ Tamtéž.

Slovensko, do Polska nebo Maďarska. Po roce 1989 začaly exkurze směřovat také do Západní Evropy.

Během svého působení na katedře vyučoval svůj hlavní obor, což byly nejnovější české i obecné dějiny, tudíž ta nejvíce složitá témata, na která při studium historie můžeme narazit. Mimo to ještě vyučoval dějiny vědy a techniky a ještě další semináře, věnované například regionálním dějinám.

V roce 1980 se Zdeněk Macek stal proděkanem pro studijní záležitosti. Měl tedy na starosti všechno, co se týkalo studentů. V této funkci působil až do roku 1989. V této funkci se ukázalo, že Zdeněk Macek nebyl jen skvělý historik a pedagog, ale také organizátor.

Zdeněk Macek byl členem Komunistické strany Československé. Do KSČ Zdeněk Macek vstoupil v roce 1965.²⁸

Je však nutné vyhnout se tomu, hned Zdeňka Macka odsoudit za to, že byl členem strany. Prof. Viktora řekl: *„Byl to tolerantní člověk, který v žádném případě nevystupoval nějak politicky razantně, nevyhrožoval, no a pochopitelně na svědomí neměl nikoho.“*²⁹ Dále také vzpomíná na jednu historku, kdy Zdeněk Macek dokonce pomohl zachránit možnost studovat pro jednoho studenta: *„To bylo v roce 1989, byly prázdniny, děkan tu nebyl delší dobu a Zdeněk ho zastupoval. Skončilo přijímací řízení a tehdy aby někdo byl vůbec pozván na přijímací řízení na pedagogickou fakultu, tak to musel odsouhlasit krajský výbor strany. A stalo se, že na odvolání byl přijat nějaký hoch z Plzně-Severu. Z krajského výboru strany, to mi tehdy říkal Zdeněk, dostal telefonát, když zastupoval toho děkana, jak to že jste přijali toho a toho, když jeho dědeček byl živnostník. Dřív se tato skutečnost vztahovala na rodiče, jak měl někdo takové rodiče, tak už to měl složité, ale najednou byli zkoumáni také prarodiče. Byl to naštěstí jen telefonát, nic se nedělo, hoch tady zůstal, no a pak přišel listopad a pak už bylo všechno jinak.“*³⁰

V podobném duchu vzpomíná také prof. Kumpera: *„Líbilo se mi, že se zastal studentů i třeba proti vůli tehdejšího děkana (doc. Brichta), nebo i nesl svou kůži na trh jako člen strany. Svůj určitý vliv dokázal využít k varování. Já měl třeba filmový klub, tak mě tehdy varoval, že některým straníkům vadí, že se tam promítají tehdy závadné*

²⁸ Před vstupem do KSČ působil Zdeněk Macek v Československém svazu mládeže, a dále tako jako vedoucí v Pionýrském oddílu (Spisovna UHK, fond *Pozůstalost Zdeňka Macka*)

²⁹ Rozhovor s prof. Viktorem Viktorou vedený Petrem Hakenem 4. prosince 2013.

³⁰ Tamtéž.

filmy. Dokázal mě také varovat, když se kolem mé osoby v roce 1987 začala pohybovat STB.“³¹

Kvůli jeho členství v KSČ je potřeba se blíže podívat na to, jaký vliv měly na Zdeňka Macka události v listopadu 1989. Na tento důležitý mezník v historii Československa vzpomíná Jan Kumpera: „*Jeho problémem byla jeho určitá věrnost. Ne však k ideálům strany, to určitě ne, on měl různé pochyby o komunistické straně, nebyl zastánce nějaké tvrdé linie, naopak se mu líbil Gorbačov, takže byl velkým příznivcem perestrojky a glasnosti. Jednalo se o to, že on měl takovou určitou čest a hrdost a nebyl takový ten přeběhlík, jako jiní lidé, co byli 30 let ve straně, měli všechny výhody, které z toho plynuly, a pak najednou během několika týdnů projevili „statečnost“ pět minut po dvanácté a přeházeli do naprosto antikomunistických názorů. Tohle se Mackovi přičilo. On tohle nedokázal skousnout, aby okamžitě začal organizovat nějaké stávkující studenty a řečnil na tribuně, protože věděl, že on v té straně byl 30 let. Navíc byl proděkan, a kdyby najednou tady začal dělat nějakou revoluci, tak by si sám připadal směšný. V této době si tímto jeho postojem velmi poškodil svoji kariéru, což pak vedlo k tomu, že on zatrpkl, uzavřel se do sebe, protože zde byla spousta lidí, kteří byli odborně méně kvalitní, kteří se najednou stali různými revolucionáři a antikomunisty. On se po revoluci nikam nenacpal, ani ho nikdo nenavrhoval do akademických senátů, funkcí atd. On by to asi i odmítl. Tím, že se nedokázal přizpůsobit, tak se dostával, v době kdy byl na vrcholu své odborné i akademické kariéry, na vedlejší kolej. On se tedy zatáhl, začal se věnovat výlučně výuce a v této době polevil ve své odborné práci.“³²*

Možná už v této době byl Zdeněk Macek pevně rozhodnut vrátit se do svého rodného kraje, do Hradce Králové, k čemuž však dojde až v roce 1998.

V 90. letech byl na Fakultě pedagogické zaváděn počítačový systém vedení studijní agendy. Na katedře historie se tohoto úkolu ujal Zdeněk Macek, neboť počítače, a technika celkově, byly Mackovou velkou zálibou (viz. kapitola 1.3.). Jelikož měl Zdeněk Macek k počítačům velký vztah, bavilo ho to, a také se při takové práci projevila jeho veliká pečlivost, začal nově zavedený systém velmi rychle ovládat a „*nakonec to učil všechny ostatní.*“³³

Pravděpodobně definitivní událost, kvůli které se Zdeněk Macek definitivně rozhodl vrátit se do svého rodného kraje, bylo jmenování nového vedoucího katedry

³¹ Rozhovor s prof. Janem Kumperou vedený Petrem Hakenem 10. prosince 2013.

³² Tamtéž.

³³ Rozhovor s Evou Mrázovou vedený Petrem Hakenem 19. března 2014.

v roce 1996. Vedoucím katedry se stal němec PhDr. Frank Boldt. S tímto novým vedoucím Zdeněk Macek moc dobře nevycházel. Jak vzpomíná prof. Viktora: „*On (Frank Boldt) na katedru (katedru historie) v podstatě ani nejezdil, byl převážně v Chebu a dělal to za něj všechno Zdeněk Macek, který neměl žádnou funkci, katedra však díky tomu fungovala, ale Zdeňka to strašně štvalo. Vzpomínám, že jsem ho jednou v této době potkal na chodbě a říkal jsem mu, ať si to ještě rozmyslí a zůstane zde. On byl člověk velmi zdvořilý, kterého jsem nikdy neviděl se rozčlít, tak jen řekl, že nebude pracovat pod takovým vedoucím a raději se vrátí do Hradce Králové.*“³⁴ Tato okolnost byla pravděpodobně ta tzv. „poslední kapka“, která vedla Zdeňka Macka k definitivnímu návratu do svého rodného kraje. Také mu v té době bylo již 61 let, a tak se chystal na poklidnou penzi na venkově, ke které však nakonec nedošlo.

2.3. Působení v Hradci Králové

Když v roce 1998 odcházel z Plzně a vracel se do svého rodného kraje, do Hradce Králové, chystal se již jen na klidnou penzi. Nastěhoval se s manželkou do Hvozdnice nedaleko Hradce Králové. Během léta se, dle vyprávění doktorky Středové, Zdeněk Macek zastavil na Pedagogické fakultě univerzity Hradec Králové s otázkou, zda by se tam nenašlo pár hodin, které by mohl učit. Zde ho okamžitě přijali a z úvazku na pár hodin se stala práce na plný úvazek. Stal se emeritním profesorem na UHK.

Zdeněk Macek nastoupil na UHK v době velkých změn. Byl zaváděn kreditový systém a další elektronické systémy. Jelikož Zdeněk Macek všechny tyto systémy již znal ze svého působení v Plzni, kde tyto systémy sám zaváděl na katedře historie, většinu práce na tom odvedl právě on. Jak vzpomíná dr. Středová: „*Když se dělaly strukturální seznamy, dělal to Zdeněk, když se kreditovalo, dělal to Zdeněk, když se plnil elektronický informační systém, tak to dělal Zdeněk. On to udělal vždy včas a pořádně. On administrativu dělal precizně, díky tomu že dělal v Plzni proděkana, takže byl zavalen administrativou, kterou nenáviděl.*“³⁵ Je velká škoda, že během svého působení na UHK byl Zdeněk Macek doslova zavalen administrativní prací, tudíž neměl čas se příliš věnovat odborné vědecké práci.

Stejně jako v Plzni, tak i v Hradci Macek přednášel novodobé dějiny. Hlavně obecné dějiny 20. století, doplněné několika doplňkovými semináři, které rozšiřovaly základní kurz nových dějin. Byl velmi oblíbený mezi studenty. Lze to vidět na velkém množství diplomových prací, které vedl. Dle vyprávění dr. Středové: „*Zdeněk byl velmi*

³⁴ Rozhovor s prof. Viktorou Viktorou vedený Petrem Hakenem 4. prosince 2013.

³⁵ Rozhovor s PhDr. Veronikou Středovou PhD. vedený Petrem Hakenem 18. února 2014.

oblíbený u studentů. Jeho přednášky i semináře byly velmi hojně navštěvované. Možná to bylo způsobeno tím, že Zdeněk neměl nikdy vysoké nároky. On byl velmi benevolentní, co se týče vztahu mezi ním a studenty. Považoval studenty za své kolegy. Nebral sebe jen jako zprostředkovatele látky a udělovatele zápočtů. Vzpomínám, že nikdy neřešil to, že mu nějaký student nepřišel na zkoušku, nikdy to nepočítal jako propadlý termín. Mnoho studentů toho také začalo zneužívat...“³⁶

Během jeho působení se udály velké změny, i co se týče základní organizace univerzity. Historický ústav se oddělil spolu s dalšími katedrami od Pedagogické fakulty a staly se součástí nově vzniklé Filosofické fakulty.

2.4. Zdeněk Macek – pedagog

Zdeněk Macek vyučoval během svého působení na Západočeské univerzitě v Plzni a na Univerzitě Hradec Králové vyučoval především české i obecné nejnovější dějiny.

Na jeho pedagogické působení v Plzni vzpomíná paní doktorka Helena Východská: „Pan profesor Zdeněk Macek vyučoval velmi složité období a to ty nejnovější dějiny jak české, tak obecné. Jeho přednášky byly typické velmi poutavým vyprávěním. Přednášky měly vždy ohromně široký záběr, přednášky neměly jen jedno ústřední téma, ale bylo vždy zapotřebí se orientovat v celé historii probíraného území v daném období. Byl schopen propojovat dřívější konflikty 19. stol se současnou situací, takže jsme jednoznačně pochopili historické kořeny současných světových krizí, to bylo nejdůležitější. Z takových přednášek však bylo velmi složité, až skoro nemožné, si zapisovat nějaké poznámky. Což vždy vedlo k velké nervozitě před zkouškou u prof. Macka, neboť nikdo přesně nevěděl, kolik toho bude potřeba umět, aby člověk u zkoušky uspěl. Zkouška u prof. Macka probíhala vždy formou řízeného rozhovoru, který postihl mnoho témat, a jelikož Zdeněk Macek byl vynikající pedagog, dokázal odhadnout z pouhého rozhovoru, jakou známku si student za svůj výkon zaslouží.“³⁷

Jak již bylo zmiňováno dříve (viz. kapitola 1.3.) velkou zálibou Zdeňka Macka byly nové technologie. Byl prvním a ve své době jediným, kdo při výuce používal moderní technologie. Dle vzpomínek doktorky Východské: „Byl jediný, který na katedře využíval filmové dokumenty. Často nám na seminářích promítal na promítačce dokumenty z Druhé světové války. Jednalo se hlavně o dokumenty týkající se velkých bitev např. u Stalingradu, v Pearl Harbor atd. Tyto dokumenty v této době

³⁶ Rozhovor s PhDr. Veronikou Středovou PhD. vedený Petrem Hakenem 18. února 2014.

³⁷ Rozhovor s PaedDr. Helenou Východskou vedený Petrem Hakenem 2. dubna 2014.

neprodukovalo Státní pedagogické nakladatelství, tudíž si je Zdeněk Macek musel shánět sám, pro svoji potřebu.“³⁸

Vzhledem k tomu, v jaké době Zdeněk Macek na ZČU působil, a také vzhledem k tomu, že byl aktivním členem komunistické strany se nabízí to, že při výkladu nejnovější dějiny se v některých tématech druhé poloviny 20. století Zdeněk Macek nemohl vyhnout určitému ideologickému zabarvení. Zdeněk Macek se tomuto však vyhýbal, jak vzpomíná doktorka Východská: *„Profesor Macek se nikdy nepouštěl do ideologie, vždy se tomu vyhýbal. Přestože to byl člen komunistické strany, tak nikdy neuhnul z faktografie. Byl typický pozitivista, který se nikdy nepouštěl do nějakých osobních nebo ideologických úvah. Vždy ho zajímala pouze fakta.*“³⁹

V podobném duchu na jeho pedagogické působení na ZČU vzpomíná i jeho další student a později kolega a přítel prof. Viktor Viktora. Ten vzpomíná: *„Mě učil ještě jako asistent, měli jsme ho na semináře a vždy jsme ho obdivovali hlavně pro to, kolik toho znal.*“⁴⁰

Ve velmi podobném duchu na něj vzpomínají také na Univerzitě Hradec Králové. Stejně jako v Plzni byl i zde Zdeněk Macek velmi oblíbený nejen u studentů, ale také u svých kolegů.

Na Mackovo působení vzpomíná jeho nejbližší kolegyně z Hradce Králové doktorka Středová: *„Zdeněk Macek byl velmi oblíben u studentů, což se dalo poznat na tom, jak moc byly jeho přednášky navštěvované. Myslím si, že nikdo před ním ani po něm zde tak dobře neučil moderní dějiny jako právě Zdeněk Macek. Podle mého názoru pramenila obliba Zdeňka Macka ze dvou okolností. Na prvním místě to rozhodně byly jeho velmi vypravěčsky poutavé přednášky, při kterých dokázal svým posluchačům pomoci díky svým snad nekonečným vědomostem probíranou tematiku. Pamatuji si, že když jsme spolu zkoušely u státnic, tak Zdeněk se mohl se studenty bavit na jakémkoliv téma, a vždy tomu tématu rozuměl. Zdeněk Macek historii nejen znal, ale také ji chápal. Dokázal tedy logickými argumenty vysvětlit svým studentům historické události a také to, co k nim vedlo. Druhá okolnost, která vedla podle mě k jeho velké oblibě bylo to, že neměl na studenty vysoké nároky.*“⁴¹

Na základě vyprávění Mackovo studentů a kolegů lze o něm říci, že to byl velmi schopný pedagog. Zdeněk Macek byl pedagog, který svoje zaměstnání miloval, což je

³⁸ Rozhovor s PaedDr. Helenou Východskou vedený Petrem Hakenem 2. dubna 2014.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Rozhovor s prof. Viktorem Viktorou vedený Petrem Hakenem 4. prosince 2013.

⁴¹ Rozhovor s PhDr. Veronikou Středovou PhD. vedený Petrem Hakenem 18. února 2014.

poznat na jeho přístupu k této práci. Díky jeho velkým znalostem, vypravěčskému umu a velmi sympatickým vystupováním si u všech svých studentů vybudoval velkou popularitu.

2.5. Exkurz 1 – stručný přehled vývoje Katedry historie

Krátce po zřízení Pedagogické fakulty v Plzni, pobočky Karlovy univerzity v Praze, byl na fakultě na podzim roku 1948 založen předchůdce dnešní katedry historie - Historický ústav. Samotná katedra vznikla v roce 1950 spojením dřívějšího Ústavu dějepisu a zeměpisu jako Katedra dějepisu a zeměpisu. V této podobě zůstala i po zřízení Vyšší pedagogické školy v Plzni v roce 1953 a Pedagogického institutu v letech 1959 až 1962, kdy se oba obory, dějepis a zeměpis, organizačně rozdělily na dvě katedry. Samostatná katedra dějepisu existovala i na nově vzniklé samostatné Pedagogické fakultě od roku 1964.

Po deseti letech byla katedra dějepisu sloučena s katedrou českého jazyka a občanské nauky. Od 1. září 1986 se všechny tyto katedry osamostatnily. 1 února 1993 bylo na katedře historie zřízeno oddělení občanské výchovy. Katedra občanské výchovy byla zrušena.⁴²

Katedra historie měla od svého počátku regionální zaměření. Bylo to dáno především lidmi, kteří na katedře začali pracovat hned po jejím vzniku a utvářeli tak její budoucí podobu. Zejména to platí o Václavovi Čepelákovi⁴³, Jindřichovi Vackovi⁴⁴ a Adolfovi Zemanovi⁴⁵. Tito lidé patřili k hlavním představitelům tzv. *plzeňské historické školy*.⁴⁶

⁴² JÍLEK, Tomáš. Padesátiletí katedry historie. In: *Dějepis: sborník Pedagogické fakulty v Plzni*. Sv. 17. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 9.

⁴³ **Prof. PhDr. Václav Čepelák** (1899 – 1982) byl zakladatelem katedry historie. Katedru vedl až do roku 1970. Zpracoval tři monografie – *Dějiny železářství v podbrdské oblasti*, *Selské vzpoury v kraji* a *Dějiny Plzně I*. Dále je autorem desítek studií a článků. Nejvýznamnější byla jeho redakční činnost při vydávání *Dějiny Plzně* a sborníků katedry historie.

⁴⁴ **Prof. PhDr. Jindřich Vacek, Csc.** (1917 – 1997) se účastnil protinacistických demonstrací v listopadu 1939 a byl za tuto činnost spolu se stovkami studentů odvezen do koncentračního tábora Sachsenhausen, kde byl vězněn do roku 1942. Jindřich Vacek se po celou dobu své učitelské činnosti věnoval vědecké práci v oboru československých dějin. Vackova publikační činnost představuje významný přínos k objasnění hospodářských, sociálních a kulturních dějin západních Čech. Dalším okruhem jeho bádání byla problematika protifašistického odboje.

⁴⁵ **Adolf Zeman** (1902 – 1985) začal vědeckou práci v Plzni pod vedením plzeňského archiváře Fridolína Macháčka. Pod jeho vedením pečlivě zpracoval archivní materiály k sociálně-ekonomickým dějinám Plzně v 17. a 18. století. I když se později věnoval i jiným tématům, jeho hlavní zaměření zůstalo stejné. Vyústilo ve dvě publikace – *Plzeň na počátku 18. století* a *Hospodářská a sociální skladba Plzně na počátku 18. století*. Podílel se samozřejmě také na tvorbě velké publikace *Dějiny Plzně I*.

⁴⁶ JÍLEK, Tomáš. Padesátiletí katedry historie. In: *Dějepis: Sborník Pedagogické fakulty v Plzni*. Sv. 17. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 9.

K dalším významným pracovníkům na katedře historie patřili – Jaroslav Šlajer, Tomáš Jílek, Zdeněk Macek, Jana Janusová, Jaroslav Toms, Jan Kumpera, Vladimír Brichta, Vladimír Bystřický, Miroslav Bělohlávek, Josef Hanzal, Jan Rataj, Alfréd Hyna a mnoho dalších. Regionální historické bádání o Západních Čechách zůstalo do dnešní doby základním programem odborné práce katedry. Zájem o regionální dějiny se projevuje především tím, že většina bakalářských a diplomových prací, které na katedře historie vznikají, je zaměřena právě na historii Západočeského regionu.

Tradiční prací katedry, která vydržela od založení katedry až po současnost, je pořádání odborných exkurzí pro studenty. Již od samého počátku exkurzí byly, kromě návštěvy tuzemských historických objektů, součástí exkurzí i výjezdy do sousedních zemí (Polska, Maďarska a NDR). Po listopadovém převratu v roce 1989 začala katedra kromě studentských exkurzí pořádat také kulturně-poznávací zájezdy do Německa, Rakouska, Itálie a Francie. I tato tradice vydržela až do současnosti.

3. Publikační činnost

3.1. Práce vydané ve sbornících katedry historie FPE ZČU

První práce, která Zdeňkovi Mackovi v Plzni vyšla, byl příspěvek ve Sborníku Pedagogické fakulty v Plzni, Dějepis VI. Studie nese jméno *Exkurze po Západočeském kraji z hlediska vyučování dějepisu na základní devítileté škole*⁴⁷. Autorem článku je spolu se Zdeňkem Mackem ještě prof. Tomáš Jílek.

Práce se zabývá tematikou zapojení exkurzí, a tedy zároveň zapojení regionálních dějin, do výuky dějepisu na základních školách. První část práce přináší rady pro učitele, jak se na exkurze připravit. Nalezneme zde doporučení, jak vybírat cíle exkurze a také jak určité lokality využívat pro výuku.

Druhá část práce je členěna dle jednotlivých ročníků na základní škole tj. 6., 7., 8. a 9. V každé podkapitole se Zdeněk Macek zabývá učivem daného ročníku a otázkou, jak co nejlépe zařadit do výuky exkurzi s využitím regionálních dějin. V každé podkapitole je přesně nastíněno, jak danou lokalitu využít.⁴⁸ Text je doplněn přehlednou ručně dělanou mapou pro snadnější orientaci a porozumění textu.

Přestože tato práce byla vydána skoro před 50 lety, její využití v současné době je samozřejmě možné. Precizní popis památek Západočeské kraje spolu s líčením regionálních dějin by se jistě mohl stát inspirací i pro učitele dějepisu v dnešní době.

Další práce vyšla v roce 1968 ve Sborníku Pedagogické fakulty č. 9. Tématem této práce byl *Vědecký, technický a průmyslový pokrok v období novějších a nejnovějších dějin lidské společnosti*⁴⁹.

V této své práci se Macek zabývá vývojem přírodních věd, techniky a průmyslu od 15. století. V úvodní kapitole své práce se Macek zabývá problematikou průmyslových revolucí v 18. a 19. století. Na tento fenomén lidské historie pohlíží

⁴⁷ MACEK, Zdeněk - JÍLEK, Tomáš. Exkurze po Západočeském kraji z hlediska vyučování dějepisu na základní devítileté škole“ (příspěvek k problematice regionálního principu v dějepise). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis. Sv. 6.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 191-254.

⁴⁸ Příklady exkurzí – Exkurze po stopách husitskému revolučnímu hnutí v Západních Čechách, Architektonické památky Západních Čech, Barokní památky v Plzni, Památná místa boje proti fašismu za Druhé světové války v Západních Čechách a mnoho dalších.

⁴⁹ MACEK, Zdeněk. Vědecký, technický a průmyslový pokrok v období novějších a nejnovějších dějin lidské společnosti. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis. Sv. 9.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968, s. 99-155.

očima marxistické historiografie, vychází hlavně z Marxova Kapitálu a z prací Radovana Richty⁵⁰.

V druhé části své práce se již Macek zabývá vývoj vědy a techniky od 15. do 20. století. V této části se jedná o víceméně encyklopedický výčet těch nejdůležitějších osobností vědních oborů. Také zde hledá souvislost vědeckého pokroku s posléze probíhajícími průmyslovými a vědeckotechnickými revolucemi. Při popisování průběhu revolucí využívá Zdeněk Macek, stejně jako v předchozí části, encyklopedického výčtu důležitých osobností těchto událostí.

Tato studie nepřináší podrobný výčet všech souvislostí a podrobností týkající se vývoje vědy a techniky, lze ji však považovat za povedený přehled těch nejdůležitějších osobností.

V roce 1971 byla ve sborníku katedry historie vydána další studie Zdeňka Macka. Studie se jmenovala *K problematice a metodám využití poznatků z dějin přírodních věd, techniky a výroby ve vyučování dějepisu: (příspěvek k didaktice dějepisu jako učebního předmětu)*⁵¹.

Macek v první části této práci sleduje význam začlenění poznatků z dějin přírodních věd a techniky do vyučování dějepisu na základních školách. Zabývá se zde tím, jestli jsou tyto poznatky dostatečně využívány při dějepisném vyučování. Dále tím, jestli je tento jev důležitý pro marxistickou podobu vyučování dějepisu. V druhé části práce nastiňuje Macek možnosti zapojení daných poznatků do výuky dějepisu. Ve třetí části práce lze nalézt mnoho praktických rad, v jaké formě vědu a techniku začlenit na základních školách do hodin dějepisu.

Jedná se o druhý příspěvek Zdeňka Macka ve sbornících katedry věnovaný didaktickému tématu. Studie navazuje na Mackův předchozí příspěvek ve sborníku⁵². Obě tyto studie vycházejí z první a druhé části Mackovo disertační práce⁵³.

⁵⁰ **Radovan Richta** (1924 – 1983) byl český sociolog a filosof, který razil termín vědeckotechnická revoluce a s ním spojenou teorii o náhradě fyzické práce prací duševní. Jeho nejvýznamnější projekt, Civilizace na rozcestí se zabývá „společenskými a lidskými souvislostmi vědeckotechnické revoluce“. Je to vlastně ekonomická, technologická a sociologická prognóza dalšího vývoje světa, která pojednává o přeměně tehdejší industriální společnosti na společnost, kterou dnes označujeme termínem informační.

⁵¹ MACEK, Zdeněk. *K problematice a metodám využití poznatků z dějin přírodních věd, techniky a výroby ve vyučování dějepisu: (příspěvek k didaktice dějepisu jako učebního předmětu)*. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 11*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, s. 53-72.

⁵² TÝŽ. *Vědecký, technický a průmyslový pokrok v období novějších a nejnovějších dějin lidské společnosti*. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis. Sv. 9*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968, s. 99-155.

⁵³ TÝŽ. *Vědecký, technický a výrobní pokrok v období novějších a nejnovějších dějin*, 1. část disertační doktorské práce, PedF UK Praha 1970. *K problematice a metodám využití poznatků z dějin přírodních věd, techniky a výroby ve vyučování dějepisu*, 2. část disertační doktorské práce, PedF UK Praha 1970.

Ani další, v pořadí již dvanáctý, svazek sborníku katedry historie se neobešel bez příspěvku Zdeňka Macka. Jeho studie se nazývá *Odras francouzsko-českých vztahů ve zprávách a komentářích českého buržoazního tisku z let 1907-1914*⁵⁴.

Jak autor sám v úvodu práce předesílá, nejedná se o podrobný výklad francouzsko-českých vztahů v období před první světovou válkou, ale snaží se zde o „*postihnoutí vnějšího charakteru česko-francouzských styků na základě tiskových relací a zpráv předních deníků*“⁵⁵ *českých buržoazních politických stran*“⁵⁶. Studie sleduje vztah Francie k Čechům ještě v době jejich sounáležitosti s Rakousko-Uherskem.

Jedná se o publikaci typickou pro Zdeňka Macka, která se zabývá odezvou určité situace v dobovém tisku. Jedná se o dílčí studii, která čtenáři nastíní část složité mezinárodní politiky v období předcházející první světové válce.

Další studie Zdeňka Macka byla pro svoji obsáhlost rozdělena mezi dva sborníky. Jedná se o studii s názvem *Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914*. První část studie vyšla v roce 1975⁵⁷ a druhá v roce 1981⁵⁸.

Studie se dává za cíl „*zhodnocení postoje české buržoazie a českého tisku k francouzsko-německému sporu o Maroko v letech 1905 – 1911 a vlastním francouzsko-německým vztahům v letech 1905 – 1914 i posouzení účasti Rakousko-Uherska na řešení vážného mezinárodního napětí*“.⁵⁹

V první části studie se Zdeněk Macek zabývá vznikem sporu mezi Francií a Německem o Maroko a také situací v samotném Maroku na počátku 20. století. Dále zde sleduje francouzsko-německé vztahy mezi léty 1906 – 1908. Závěr práce je

⁵⁴ MACEK, Zdeněk. Odras francouzsko-českých vztahů ve zprávách a komentářích českého buržoazního tisku z let 1907-1914. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 12*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, s. 113-138.

⁵⁵ Národní listy (Národní strana svobodomyšlná), Hlas národa (Staročechi), Venkov (Agrárníci), Samostatnost (Strana státoprávně pokroková), Čas (Česká strana lidová) a Právo lidu (Československá strana sociálně demokratická).

⁵⁶ TÝŽ. Odras francouzsko-českých vztahů ve zprávách a komentářích českého buržoazního tisku z let 1907-1914. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 12*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, s. 113.

⁵⁷ TÝŽ. Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914: (1. část). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 13*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975, s. 125-150.

⁵⁸ TÝŽ. Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914: (2. část). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 14*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, s. 29-82.

⁵⁹ TÝŽ. Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914: (1. část). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 13*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975, s. 125.

věnován okolnostem *Casablanského incidentu*⁶⁰. Z dobového tisku Macek nejvíce využívá, stejně jako ve většině svých studií s obdobnou tematikou, deník *Národní listy*.

Druhá část studie⁶¹ volně navazuje na první část vydanou ve sborníku *Dějepis 13*⁶². Pokračuje ve sledování vývoje francouzsko-německých vztahů. Při své práci opět vychází z českého tisku a z velké části především z *Národních listů*. První polovina této části se zabývá velmi napjatými francouzsko-německými vztahy v letech 1909 – 1911. Druhá polovina je věnována přípravě světové války a ohlasu francouzsko-německých vztahů v českém tisku v letech 1912 – 1914. Stejně jako v první části jsou zde nejvíce využívány *Národní listy*.

Obsah studie byla dílčí část v Mackově kandidátské práci⁶³. Jedná se o další z řad studií, ve které se Macek snaží vyzdvihnout dobový tisk jako hodnotný historický pramen.

V roce 1998 vyšel na katedře historie sborník *Dějepis XVII*. Tento sborník byl Zdeňkovi Mackovi věnován k jeho šedesátým narozeninám. I do toho sborníku Zdeněk Macek přispěl svoji statí.

Příspěvek Zdeňka Macka v tomto sborníku nese jméno *Reflexe vývoje hospodářství, zbrojení, rozpočtové a zahraniční politiky Rakouska-Uherska v českém prostředí a tisku mezi léty 1911 – 1914*⁶⁴.

Jedná se o další ukázkou Mackovo práce s dobovým tiskem. Smyslem této práce, jak v úvodu uvádí Zdeněk Macek, není *úplný a vyčerpávající rozbor rakousko-uherské ekonomiky a financí*⁶⁵. Zdeněk Macek se v této práci zabývá „*reakcemi českého tisku na ekonomickou situaci, na problémy státního rozpočtu, na hrozbu války, stupňované výdaje na zbrojení, závislost na Německu, i na poměr české reprezentace k Francii, Rusku atd.*“⁶⁶

⁶⁰ Pod záminkou ochrany svých občanů v Maroku Francie vojensky obsadila východní a severovýchodní oblasti Maroka v roce 1908.

⁶¹ MACEK, Zdeněk. Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914: (2. část). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 14*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, s. 29-82.

⁶² TÝŽ. Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914: (1. část). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 13*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975, s. 125-150.

⁶³ TÝŽ. *Odezva francouzské střeoevropské politiky v soudobém českém tisku v letech 1907 – 1914*, kandidátská práce, FF UK Praha 1970.

⁶⁴ TÝŽ. *Reflexe vývoje hospodářství, zbrojení, rozpočtové a zahraniční politiky Rakouska-Uherska v českém prostředí a tisku mezi léty 1911-1914*. In *Dějepis: sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Sv. 17*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 73-91.

⁶⁵ Tamtéž s. 73.

⁶⁶ Tamtéž s. 73.

Jedná se o další z řady příspěvků Zdeňka Macka sloužící k poznání mezinárodní situace v Evropě v době, která těsně předcházela První světové válce. Zdeněk Macek tuto studii, zabývající se Rakousko-Uherskou ekonomikou, doplnil velmi rozsáhlým poznámkovým aparát, ve kterém se nachází státní rozpočty pro léta 1911 a 1912. Kromě rozpočtů obsahuje poznámkový aparát také tabulky výdajů na armádu v udávaných letech.

Stejně jako v ostatních Mackových studiích, zabývajících se tematikou situace v Evropě před 1. světovou válkou, používá Macek jako zdroj informací přední české tiskoviny té doby, hlavně *Národní listy*, *Samostatnost* a *Venkov*.

3.2. Práce vydané v dalších periodikách a sbornících

3.2.1. Zeměpis a dějepis ve školách

V říjnovém vydání časopisu *Zeměpis a dějepis ve školách* vydaném v roce 1966 vyšel článek Zdeňka Macka s názvem *Názorné pomůcky regionálního charakteru*⁶⁷. Jedná se o druhý článek Zdeňka Macka zabývající se didaktikou dějepisu, zaměřenou na regionální historii.⁶⁸

V tomto příspěvku k možnostem využití regionální historie při vyučování dějepisu na základních školách se Zdeněk Macek zabývá možnostmi využití regionálních památek. V tomto článku přináší nápady pro učitele, jak si mohou sami vytvořit mapu s vyznačením regionálních památek, která velmi pomůže jako didaktická pomůcka při výkladu. Text je také doplněn několika příklady, jak takové mapy mohou vypadat.

Tento příspěvek k didaktice dějepisu je stále využitelný i pro současný pohled na didaktiku dějepisu i přes to, že byl vytvořen již před skoro 50-ti lety.

3.2.2. Společenské vědy ve škole

V únorovém vydání časopisu *Společenské vědy ve škole* z roku 1977 vyšel článek Zdeňka Macka, jenž nese název *Mezinárodní vztahy po druhé světové válce*⁶⁹.

⁶⁷ MACEK, Zdeněk. Názorné pomůcky regionálního charakteru. In *Dějepis a zeměpis ve škole*. 1966, roč. 9, č. 3, s. 55.

⁶⁸ První byla studie - MACEK, Zdeněk, JÍLEK, Tomáš. Exkurze po Západočeském kraji z hlediska vyučování dějepisu na základní devítileté škole“ (příspěvek k problematice regionálního principu v dějepise). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis*. Sv. 6. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 191-254.

⁶⁹ TÝŽ. *Mezinárodní vztahy po roce 1945*. In *Společenské vědy ve škole: časopis pro učitele dějepisu a občanské nauky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, č. 2, s. 168 – 172.

Tento článek vychází z Mackova skriptu *Mezinárodní vztahy po roce 1945*⁷⁰ vydaném při jeho působení na ZČU (viz. kapitola 3.3.2.). Jedná se o velmi stručný přehled dané problematiky. Článek je členěn stejně jako zmiňované skriptum a jedná se, dalo by se říci, o jakési výpisky z tohoto skriptu.

Stejně jako v již zmiňovaném skriptu jsou i v tomto příspěvku některé okolnosti interpretovány tak, aby vyhovovaly tehdy vládnoucí komunistické ideologii.

3.2.3. Muzejní zpravodaj

V roce 1992 byl v *Muzejním zpravodaji*, který vydává Okresní muzeum v Klatovech, publikován článek Zdeňka Macka s názvem *K bílým místům druhé světové války: Ztráty SSSR a Německa za druhé světové války jako kritérium efektivity válečných operací*.⁷¹

V této studii se Zdeněk Macek zabývá „*důkladným a důsledným rozbořem materiálních a lidských ztrát Sovětského svazu a Německa za druhé světové války, který nabízí nové pohledy na vlastní výslednost bojů a válečného střetnutí*.“⁷²

Tato studie vychází z rozboru statistických údajů o ztrátách na životech jak na straně SSSR, tak na straně Německa. Kromě lidských ztrát sleduje také množství nasazené a ztracené vojenské techniky. Ze statistických údajů vyvozuje Macek tyto závěry: „*Sovětské vítězství nad hitlerovským Německem byl zaplacen v některých směrech až příliš draze. Na této skutečnosti se podílela chybná politická a vojenská rozhodnutí vlády, málo úsporné a účelné hospodářství a hlavně také přehlížení zásady minimalizace lidských ztrát*.“⁷³

Tento článek přináší ve stručnosti přehled o poměru ztrát SSSR a Německa za Druhé světové války. Toto srovnání je velmi důležité pro pochopení okolností, které vedly k průběhu a ukončení tohoto konfliktu.

⁷⁰ MACEK, Zdeněk. *Mezinárodní politika po roce 1945*. Plzeň: Pedagogická fakulta Plzeň, 1978.

⁷¹ TÝŽ. *K bílým místům druhé světové války: ztráty SSSR a Německa za druhé světové války jako kritérium efektivity válečných operací*. In *Muzejní zpravodaj*. Klatovy: Okresní muzeum 1992, č. 1, s. 15-19.

⁷² TÝŽ. *K bílým místům druhé světové války: ztráty SSSR a Německa za druhé světové války jako kritérium efektivity válečných operací*. In *Muzejní zpravodaj*. Klatovy: Okresní muzeum 1992, č. 1, s. 15.

⁷³ Tamtéž s. 15.

3.2.4. Zprávy kabinetu regionálních dějin katedry dějepisu PeF v Plzni

V roce 1992 vyšla ve sborníku *Zprávy kabinetu regionálních dějin katedry dějepisu PeF v Plzni* studie Zdeňka Maceka s názvem *Představa periodizace dějin vědy, techniky a výroby (průmyslu)*⁷⁴.

V úvodu této studie vysvětluje Macek své důvody, které ho vedly k jejímu sepsání. Za důvody vzniku této práce uvádí „*nepopíratelný význam dějin vědy a techniky pro vývoj lidské kultury*“⁷⁵ nebo také „*dosavadní nesystematický popis tohoto fenoménu.*“⁷⁶

Ve své studii sleduje Macek postupný vývoj vědy a techniky od počátku lidstva. Rozdělil dějiny na tři technické revoluce, vědeckou revoluci a tři průmyslové revoluce.

První technická revoluce zahrnuje období, kdy člověk začal využívat nástroje, které *oddělily život člověka od života zvířat, jedná se o prvotní nástroje (pěstní klíny, sekeromlaty, atd.)*.⁷⁷ Macek toto období datuje mezi léta 600 000 př. n. l. – 2000 př. n. l. a zahrnuje tedy do tohoto období paleolit a mezolit.

Druhou technickou revoluci datuje Macek do období 2000 př. n. l. – 500 př. n. l. Tato doba je spojena s *neolitickou revolucí*.

Do období *Třetí technické revoluce* zahrnuje Zdeněk Macek roky 500 př. n. l. – 1500 n. l. V této době dochází k mnoha technickým novinkám ve společnosti a dochází k další dělbě práce.

Vědeckou revolucí označuje Zdeněk Macek období 15. – 18. století. V této době dochází k vytvoření moderní vědy.

Za *První průmyslovou revoluci* považuje Macek období zhruba pol. 18. – pol. 19. století. Považuje tuto dobu za dobu přechodu od manufakturní a řemeslné výroby k tovární výrobě.

Druhou průmyslovou revoluci vymezuje druhá polovina 19. století – 30. léta 20. století. Charakteristické pro tuto dobu je tovární velkovýroba a velký vývoj vědeckých disciplín.

Za *Třetí průmyslovou revoluci* považuje Zdeněk Macek dobu od 40. let do současnosti. Pro tuto dobu je typická cílevědomá koordinace vědeckého a technického výzkumu.

⁷⁴ MACEK, Zdeněk. Představa periodizace dějin vědy, techniky a výroby (průmyslu). In: *Zprávy kabinetu regionálních dějin katedry dějepisu PeF v Plzni*. Sv. 6. Plzeň: Pedagogická fakulta, 1992, s. 11-18.

⁷⁵ Tamtéž s. 11

⁷⁶ Tamtéž s. 11

⁷⁷ Tamtéž s. 13

Na závěr Macek nastiňuje výhled do budoucna, do teprve se chystající *Čtvrté průmyslové revoluce*, která bude typická hledáním alternativních zdrojů energie.

Na obdobné téma vydal Macek ještě jednu studii ve Sborníku katedry historie⁷⁸, na rozdíl od tohoto článku se zde Macek nezabývá jednotlivými událostmi, které ovlivnily vývoj vědy a techniky, ale Macek zde jen předkládá možnost rozdělení dějin lidstva na jednotlivé etapy dané vývojem vědy a techniky.

3.2.5. Týdeník Pravda

V týdeníku Pravda⁷⁹ byly publikovány tři články od Zdeňka Macka. První z nich se jmenuje „*Síla mezinárodního pokroku*“⁸⁰. Článek vyšel k 40. výročí vzniku Komunistické internacionály. Stať byla publikována v týdnu od 12. do 18. března 1979.

Článek oslavuje již třetí internacionálu, nazývanou někdy také Kominternu.⁸¹ Zdeněk Macek se zabývá vznikem a působením Kominterny. Vyzdvihuje zde její úlohu v první polovině 20. století. Popisuje zde také její činnosti, jež byly podle Zdeňka Macka „*rozvíjení komunistického hnutí, národněosvobozenecký boj, zabývání se koloniální otázkou, bolševizací komunistických stran, boj proti hospodářské krizi a také boj proti fašismu.*“⁸²

Druhá stať Zdeňka Macka se nazývá „*Lid se nesklonil*“⁸³ a vyšla ve stejném výtisku jako předcházející článek.

Stať vyšla k 40. výročí obsazení Československa nacistickými vojsky. Tato událost, která je důsledkem Mnichovské dohody, je dle Zdeňka Macka zapříčiněna tehdejší vládou v čele s Eduardem Benešem, jehož „*politická orientace na Francii a Anglii zkrachovala, zatímco sovětského spojení se československá buržoazie bránila*“⁸⁴. Dále v této stati Macek popisuje události v Československu v letech 1938 – 1939.

⁷⁸ MACEK, Zdeněk. Vědecký, technický a průmyslový pokrok v období novějších a nejnovějších dějin lidské společnosti. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis. Sv. 9. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968, s. 99-155.*

⁷⁹ Týdeník komunistů v Západních Čechách.

⁸⁰ MACEK, Zdeněk. Síla mezinárodního pokroku In *Pravda, týdeník komunistů v Západních Čechách.* roč. 54, č. 5. 197. s. 4.

⁸¹ **Kominternu (Komunistická internacionála)**, zvaná též **Třetí internacionála**, byla mezinárodní komunistická organizace, založená v Moskvě roku 1919. Roku 1928 měla přes 580 tisíc členů mimo Sovětský svaz. Byla rozpuštěna roku 1943 s cílem čelit hitlerovské propagandě, která tvrdila, že se Moskva hodlá vměšovat do vnitřních věcí jiných zemí a bolševizovat je. Po válce ji v roli nástroje k řízení světového komunistického hnutí nahradila Kominforma.

⁸² MACEK, Zdeněk. Síla mezinárodního pokroku In *Pravda, týdeník komunistů v Západních Čechách.* roč. 54, č. 5. 197. s. 4.

⁸³ TÝŽ. Lid se nesklonil In *Pravda, týdeník komunistů v Západních Čechách.* roč. 54. č. 5. 1979. s. 7.

⁸⁴ Tamtéž, s. 7.

Třetí článek Zdeňka Macka nese název *Březen 1939*⁸⁵. Článek vyšel v týdnu od 19. do 23. března.

Článek vyšel v době, kdy si Československo připomínalo již jednapadesáté výročí od této události a důvodem vzniku tohoto článku bylo tedy připomenutí této důležité události Československých dějin. Macek v tomto článku popisuje, co se odehrávalo v Československu od Mnichovského diktátu, přes odtržení Slovenska, až po události 15. března 1939, kdy byla naše zem obsazena nacistickými vojsky.

Druhý i třetí článek se zabývají stejným tématem, ale oba vyšly v úplně jiných podmínkách. Nicméně díky ideologicky ne moc složité době jsou oba články prakticky totožné. Jediný významnější rozdíl je ve zdůraznění účasti Komunistické strany Československa v domácím odboji. Článek z roku 1979 pochopitelně mnohem více vyzdvihuje úlohu KSČ v odboji.

3.2.6. Krajský pedagogický ústav v Plzni

V roce 1986 publikoval Zdeněk Macek brožuru *Mezinárodní vztahy v letech 1983 – 1986*⁸⁶. Brožura byla určena učitelům dějepisu a občanské nauky na středních školách a také pro potřeby okresních metodiků. Brožuru vydal Kabinet dějepisu Krajského pedagogického institutu v Plzni.

Tato Mackova publikace obsahuje a rozšiřuje obsah přednášek a seminářů Zdeňka Macka pro učitele. Cílem toho díla je „poskytnout vyučujícím dostatek faktů pro výuku kapitol z nejnovějších dějin“.⁸⁷

V první kapitole sleduje Macek ekonomický stav v západních zemích v 80. letech. Největší pozornost je zde věnována Spojeným státům americkým. Kromě USA se zde Macek zabývá státy, které jsou součástí NATO a EHS⁸⁸.

V druhé kapitole se Macek věnuje mírovým iniciativám, a sleduje zde, jaký vliv měly tyto iniciativy na mezinárodní vztahy mezi západními a východními státy.

Třetí část poskytuje Mackův náhled na politiku USA. Spojené státy jsou zde samozřejmě označovány za agresora při mezinárodních jednání. Tento poměrně zkrácený názor je dán dobovou ideologií.

Poslední kapitola je věnována vlivu rozvojových zemí v Africe, Asii a Latinské Americe na mezinárodní vztahy. Macek zde uvádí, že díky sílící agresivní USA a

⁸⁵ TÝŽ. Březen 1939 In *Pravda, týdeník komunistů v Západních Čechách*. roč. 71. č. 5, 1990. s. 8.

⁸⁶ MACEK, Zdeněk. *Mezinárodní vztahy v letech 1983-1986*. Plzeň: Krajský pedagogický institut, 1986.

⁸⁷ Tamtéž s. 3.

⁸⁸ Evropské hospodářské společenství.

kritickým situacím, k nimž docházelo v těchto rozvojových zemích, stále více a více hrozila lidstvu jaderná válka.

3.2.7. Slovo propagandy a agitátora

Zdeněk Macek díky svému členství v Komunistické straně Československa vydal také dvě statě, které vyšly v rámci oběžníku *Slovo propagandisty a agitátora*, který vydával Dům politické výchovy v Plzni, který působil při Městském výboru Komunistické strany Československa v Plzni.

První stať vyšla v oběžníku z listopadu 1974. Název stať je *Rozhodující úloha Sovětského svazu v boji proti fašismu*⁸⁹. Cílem tohoto pojednání je ukázat, jak velkou úlohu měl Sovětský svaz na porážce nacistického Německa.

V první části textu se Zdeněk Macek zabývá důvody, které vedly k propuknutí největšího konfliktu v dějinách lidstva. Zdeněk Macek zde jako původ tohoto konfliktu uvádí vzrůstající moc fašismu, jenž označuje za „produkt všeobecné krize kapitalismu a nástrojem obrany mocenských zájmů vládnoucí třídy kapitalistického světa.“⁹⁰

Druhá část pojednání je poté věnována samotnému konfliktu. Je zde pozornost věnována víceméně pouze SSSR. Ostatní účastníci bojující proti Německu jsou zde zmiňováni jen okrajově. Zmínky o nich jsou omezeny pouze na porovnávání jejich významu s významem SSSR. V této části jsou nejvíce zmiňovány počty nasazených vojáků a vojenské techniky, které jsou nejpřesvědčivějším měřítkem pro porovnávání významnosti jednotlivých účastníků války.

Vzhledem k názvu oběžníku, ve kterém tato stať vyšla a také fakt, že byla určena pouze pro vnitrostranickou potřebu, je tato stať velmi ideologicky zaměřená. Týká se to především první části práce, ve které je Sovětský svaz označován za „ochránce práva, demokracie, svobody národů a světového míru“⁹¹. Druhá část práce, která vychází především z faktických počtů, není už tolik ideologicky zatížená.

Druhá stať Zdeňka Macka publikována v oběžníku *Slovo propagandy a agitátora* nese název *Postupimská konference v roce 1945*⁹². Tato práce vyšla v září 1975. Toto pojednání vyšlo za účelem připomenutí 30-ti let od konce Druhé světové války.

⁸⁹ MACEK, Zdeněk. Rozhodující úloha Sovětského svazu v boji proti fašismu In *Slovo propagandy a agitátora* č. 9, Plzeň: Dům politické výchovy v Plzni, 1974, s. 1–7.

⁹⁰ TÝŽ. Rozhodující úloha Sovětského svazu v boji proti fašismu In *Slovo propagandy a agitátora* č. 9, Plzeň: Dům politické výchovy v Plzni, 1974, s. 2.

⁹¹ Tamtéž. s. 1.

⁹² TÝŽ. Postupimská konference v roce 1945 In *Slovo propagandy a agitátora* č. 7, Plzeň: Dům politické výchovy v Plzni, 1975, s. 11–17.

V této své stati se Zdeněk Macek věnuje jednání na Postupimské konferenci⁹³. Tato konference určila budoucí vývoj nejen Německa, ale ve svém důsledku také celého světa ve druhé polovině 20. století. Zdeněk Macek se v tomto díle věnuje průběhu této konference. V první části se věnuje tomu jak probíhala jednání o jednotlivých bodech konference. Druhá část je věnována důsledkům, které z této konference vyplynuly.

Stejně jako předcházející publikace je i tato stať velmi zatížena komunistickou ideologií. Sovětský svaz je zde líčen jako „*ten jediný, který důsledně hájil myšlenku vytvoření jednotného, demokratického a mírumilovného Německa*“⁹⁴. Nicméně pokud je text podroben větší kritice, tak obsahuje velké množství relevantních informací. Zejména první část, která je věnována průběhu konference a poválečným opatřením proti Německu.

3.2.8. Východočeské listy historické

Během svého působení v Hradci Králové publikoval Zdeněk Macek celkem čtyři své práce v časopise Východočeské listy historické, vydávaném Univerzitou Hradec Králové.⁹⁵

První práce nese název *Poválečný vývoj Afghánistánu a nepodařená sovětská agrese v letech 1979 – 1989*.⁹⁶ Tato studia vyšla v roce 2001 v čísle časopisu 17-18.

Studie velmi stručně nastiňuje dějiny Afghánistánu do druhé světové války. Větší pozornost je poté věnována událostem v druhé polovině 20. století v této zemi. Stěžejním tématem práce je, jak udává samotný název, sovětská intervence v letech 1979 – 1989. Sovětskou agresi popisuje Macek jako: „*zásah sovětských vojsk podle scénáře pozvání a soudružské pomoci zemi, ve které pobíhala občanská válka*“⁹⁷.

⁹³ **Postupimská konference** byla konference, která se konala v německé Postupimi (nedaleko Berlína) od 17. července do 2. srpna 1945. Účastnil se jí Josef Stalin za Sovětský svaz, Harry Truman za Spojené státy a Winston Churchill za Spojené království (který byl ovšem v průběhu konference po prohraných domácích volbách nahrazen Clementem Attleem). Předmětem konference byla poválečná správa Německa, které o devět týdnů dříve kapitulovalo, uspořádání a rekonstrukce válkou poničené Evropy.

⁹⁴ MACEK, Zdeněk. Postupimská konference v roce 1945 In *Slovo propagandy a agitátora* č. 7, Plzeň: Dům politické výchovy v Plzni, 1975, s. 12.

⁹⁵ **Východočeské listy historické** byly založeny v roce 1996, vychází jednou ročně. Posláním Východočeských listů historických je publikovat každoročně historické studie, materiálové statě, zprávy, recenze a další informace z prostředí dnešní české historické vědy a částečně i její východočeské větve. Z původního regionálně pojatého periodika vytváří nová redakční rada v obnovené nové řadě VLH postupně historický časopis s orientací na širší dějinný prostor. Název „Východočeské listy historické“ tak v posledních letech označuje především místo vydávání periodika, a nikoliv jeho tematické zaměření, které má dnes často celočeský záběr. Časopis vydává Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové v Historickém ústavu.

⁹⁶ MACEK, Zdeněk. Poválečný vývoj Afghánistánu a nepodařená sovětská agrese v letech 1979-1989. In *Východočeské listy historické*. Sv. 17-18. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2001, s. 283-317.

⁹⁷ TÝŽ. Poválečný vývoj Afghánistánu a nepodařená sovětská agrese v letech 1979-1989. In *Východočeské listy historické*. Sv. 17-18. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2001, s. 283.

V poslední části Macek sleduje vývoj Afghánistánu poté, co v roce 1989 ruská vojska zem opustila. Práce tedy přesahuje historickou rovinu a poukazuje také na problémy současného světa. Článek je doplněn velkým počtem map, které slouží k větší přehlednosti řešené problematiky.

Práce i přes svoji stručnost přináší velmi povedený přehled nejdůležitějších událostí Afghánistánu. Přehled do roku 1945 je opravdu velmi stručný, více informací zde lze nalézt ohledně let 1970 – 2000.

K této práci je ještě potřeba pozastavit se nad dobou, ve které vznikla. Článek vyšel v roce 2001 těsně po událostech 11. září ve Spojených státech amerických⁹⁸. Vzhledem k tomu, že Afghánistán se v této době stal nejvíce zmiňovanou zemí v médiích, přilákal tento článek pozornost novinářů⁹⁹.

Další článek ve Východočeských listech historických vyšel Zdeňku Mackovi o rok později v roce 2002. Studie nese jméno *Zájem československé diplomacie o otázky francouzské ekonomiky a vnitropolitické problémy Francie v krizových letech 1933-1935*¹⁰⁰.

Jedná se o jednu z celé řady prací Zdeňka Macka týkající se situace ve Francii ve 20. století. V této studii se Macek zabývá stavem francouzské ekonomiky během Velké hospodářské krize¹⁰¹ v letech 1929 – 1935. Macek zde sleduje postup, pomocí kterého se francouzská vláda snažila vypořádat s dopady krize. Zabývá se zde také tím, jaký měl tento postup dopad na zahraniční obchod s Československem. Nesleduje zde však pouze styky s Československem, ale také s Velkou Británií, USA a SSSR.

Studie je doplněna tabulkami, které dokreslují situaci ve Francii. Jedná se o tabulky znázorňující *Stav francouzského hospodářství ve srovnání s jinými státy v letech*

⁹⁸ **Útoky z 11. září 2001** byly sérií koordinovaných teroristických útoků, které se uskutečnily ve Spojených státech amerických. Podle oficiálního vyšetřování 19 mužů spojených s militantní islámskou organizací al-Kajdá uneslo 4 letadla letící na komerčních linkách. Dvě z nich narazila do věží Světového obchodního centra v New Yorku, zabila všechny na palubě a další lidi uvnitř budov. Obě zasažené budovy se do dvou hodin zhroutily, zničily blízké budovy a další poškodily. Třetí letadlo narazilo do Pentagonu, sídla Ministerstva obrany USA v hlavním městě USA, Washingtonu, D.C. Čtvrté letadlo se zřítilo v neobývané oblasti v Pensylvánii po souboji mezi teroristy a pasažéry o ovládnutí letadla. Letadlo letělo na Washington, D. C. a spekuluje se, že mělo za cíl zasáhnout Bílý dům anebo americký Kapitol. Při útocích celkem zemřelo 2 996 lidí včetně 19 únosců.

⁹⁹ Rozhovor s PhDr. Veronikou Středovou PhD. vedený Bc. Petrem Hakenem 18. února 2014

¹⁰⁰ MACEK, Zdeněk. Zájem československé diplomacie o otázky francouzské ekonomiky a vnitropolitické problémy Francie v krizových letech 1933-1935. In: *Východočeské listy historické*. Sv. 19-20. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2002, s. 69-97.

¹⁰¹ **Velká hospodářská krize** (někdy též Světová hospodářská krize, nebo Velká deprese) je označení pro velký propad akcií na americké burze a následovný hospodářský kolaps v roce 1929. V důsledku tohoto krachu se de facto zhroutily ekonomiky po celém světě mimo SSSR. V době krize si mnoho lidí myslelo, že kapitalismus skončil a došlo k přesvědčení, že vinen je demokratický systém. Toho využili hlavně fašisté a komunisté, kteří slibovali pád demokracie a nastolení pevných systémů. Velká hospodářská krize byla překonána až v polovině 30. let 20. století a všeobecně se soudí, že právě ona byla jednou z hlavních příčin druhé světové války.

1929 – 1935, *Obrat francouzského zahraničního obchodu v letech 1933 – 1935* nebo *Počet nezaměstnaných ve Francii v letech 1933 – 1935*.

Tato práce přináší dílčí příspěvek k dějinám Francie ve třicátých letech 20. století. Díky Mackovo preciznosti ve zpracování přináší studie velice povedený přehled stavu francouzské ekonomiky na začátku 30. let 20. století.

O dva roky později v roce 2004 vyšlo další číslo *Východočeských listů historických*. I v tomto čísle má Zdeněk Macek svůj příspěvek. Studie nese jméno *Okolnosti projektu finanční půjčky Uherska ve Francii roku 1910 a jeho odezva v českém tisku*.¹⁰²

Tato studie je jedna z mnoho prací, ve které Zdeněk Macek využívá dobový tisk, jako hlavní pramen. Macek zde sleduje zájem o Uhersko v českém tisku, velký zájem vysvětluje Macek takto: „*Zájem o uherské záležitosti byl v české společnosti přirozený, neboť se týkal nejen druhé části společného soustátí Rakouska – Uherska, ale i národa, který dosáhl, na rozdíl od Čechů, v habsburské monarchii rovnoprávnosti s Rakušany*“¹⁰³.

V první části studie se Macek zabývá stavem ekonomiky v zemi po Rakousko – uherském vyrovnání¹⁰⁴. Dále se zde zabývá ohlasem uherské výpůjčky peněz ve Francii v českém tisku. Okolnosti půjčky byly velmi složité, neboť v této době již existoval Trojspolek a Trojdohoda, tudíž tyto dva státy byly politickými nepřáteli. Motivem této půjčky byl fakt, že Francie jako svůj export velmi často využívala půjčky okolním státům. Macek ve své studii poukazuje na to, jak je tento fakt reflektován v dobovém tisku.

Jako zdroj informací pro tuto studii Zdeněk Macek nejvíce využil noviny *Národní listy* a *Hlas národa*. Tato studie je jako mnoho dalších ukázkou toho, jak bravurně Zdeněk Macek ovládal práci s dobovým tiskem a jak ho dokázal využít k objasnění dané události.

Poslední příspěvek Zdeňka Macka ve *Východočeských listech historických* vyšel v roce 2005 v čísle 23-24. Studie nese jméno *Reagence francouzského a českého*

¹⁰² MACEK, Zdeněk. Okolnosti projektu finanční půjčky Uherska ve Francii roku 1910 a jeho odezva v českém tisku. In: *Východočeské listy historické*. Sv. 21-22. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2004, s. 139-157.

¹⁰³ Tamtéž s. 139

¹⁰⁴ **Rakousko-uherské vyrovnání** byl ústavněprávní akt, na základě něhož se v roce 1867 přeměnilo Rakouské císařství v Rakousko-Uhersko a současně se obnovila suverenita Uherského království. Dynastie Habsburků panovala od tohoto momentu říší tvořené dvěma svébytnými politickými celky: Rakouskem (Předlitavsko) a Uherskem (Zalitavsko), které disponovaly vlastními parlamenty a právními řády. Obě poloviny říše sdílely některá společná ministerstva a jisté instituce a reprezentovala je jediná hlava státu císař.

tisku na turecká jednání o půjčku ve Francii, Velké Británii, Německu a Rakousko-Uhersku v letech 1910-1911¹⁰⁵.

Jedná se o jeden z mnoha příspěvků Zdeňka Macka vycházející z dobového tisku. Studie ukazuje na stav mezinárodních vztahů těsně před První světovou válkou. Tento fenomén je stejně jako u předcházejícího příspěvku ukazován na příkladu mezinárodních výpůjček. Tentokrát se jedná a snahu Turecka získat finanční prostředky od Francie, a později také od Německa a Rakousko-Uherska. Macek se ve své práci zabývá složitými okolnostmi této finanční operace zapříčiněnou tehdejší složitou situací v Evropě¹⁰⁶. Macek zde zkoumá, jak na tuto situaci reagoval tisk ve Francii, Velké Británii, Německu a Rakousko-Uhersku.

V této své studii Zdeněk Macek jako zdroj informací nejvíce využívá české noviny *Národní listy* a francouzské noviny *Echo de Paris*. Práce přináší další dílčí příspěvek k dějinám 1. poloviny 20. století.

3.2.9. Život pro historii

V roce 2007 (tedy rok po smrti Zdeňka Macka) vydalo nakladatelství OFTIS pro Historický ústav fakulty humanitních studií Univerzity Hradec Králové sborník *Život pro historii*¹⁰⁷, který byl věnován k významným životním jubileím doc PhDr. Marty Kohárové, CSc.¹⁰⁸ a doc PhDr. Františka Nesejta, CSc.¹⁰⁹

Součástí tohoto sborníku je také studie Zdeňka Macka s názvem *Zajatecký tábor v Holýšově mezi léty 1939-1945: (vzpomínky francouzských zajatců)*¹¹⁰. V úvodu studie Macek vysvětluje důvody vzniku tohoto článku: „V roce 1965 se mě prostřednictvím tehdejšího děkana Pedagogické fakulty v Plzni prof. Jindřicha Vacka dostaly do rukou

¹⁰⁵ MACEK, Zdeněk. Reagence francouzského a českého tisku na turecká jednání o půjčku ve Francii, Velké Británii, Německu a Rakousko-Uhersku v letech 1910-1911. In: *Východočeské listy historické*. Sv. 23-24. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2005, s. 207-225.

¹⁰⁶ Nejdůležitější je existence Trojspolku a Trojdohody. Problematika půjčky spočívala v tom, že pokud Francie nepůjčí Turecku, mohlo by to zapříčinit přiklonění Turecka k Trojspolku.

¹⁰⁷ STŘEDOVIÁ, Veronika. *Život pro historii: k významným životním jubileím doc. PhDr. Marty Kohárové, CSc. a doc. PhDr. Františka Nesejta, CSc.* Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007.

¹⁰⁸ **doc. PhDr. Marta Kohárová, CSc.** působí v Historickém ústavu Fakulty humanitních studií Univerzity Hradec Králové. Vyučuje zde kromě českých dějin 19. a 20. století také didaktiku dějepisu. Zabývá se také organizací pedagogické praxe studentů. Specializuje se na dějiny zbrojního průmyslu a vojensko-strategickou politiku obrany státu v období 1918-1945. Je autorkou monografií *Monopolní výroba výbušných látek v Československé republice, Česko-Slovensku a Protektorátu Čechy a Morava 1918 – 1945* a *Dějiny Explosie v období 1919 – 1945*.

¹⁰⁹ **doc. PhDr. František Nesejt, CSc.** působil od roku 1987 na katedře dějepisu Pedagogické fakulty UHK (dnešní Historický ústav). Specializoval se na obecné dějiny 19. a 20. století a především na dějiny umění. Je autorem mnoha monografií, například *Biografický slovník osobností moderních dějin, Italská renesance, České barokní umění* nebo *Historická atlas měst České republiky sv. 13 – Chrudim*.

¹¹⁰ MACEK, Zdeněk. *Zajatecký tábor v Holýšově mezi léty 1939-1945: (vzpomínky francouzských zajatců)*. In: *Život pro historii: k významným životním jubileím doc. PhDr. Marty Kohárové, CSc. a doc. PhDr. Františka Nesejta, CSc.* Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007, s. 127-135.

vzpomínky francouzského učitele René Monsarrata týkající se let 1940-1945, která z větší míry prožil jako válečný zajatec v Holýšově. Mým úkolem bylo tehdy tento francouzský text přeložit. Ponechal jsem si jednu kopii překladu a schoval si ji pro možné zpracování někdy později¹¹¹.

Celý článek vychází z udávaných vzpomínek René Monsarrata, které popisují začátek války z pohledu francouzského vojáka, dále poté kapitulaci francouzských vojsk a cestu do zajetí. Poslední část je věnována hrůznému pobytu v zajateckém a pracovním táboře v Holýšově¹¹².

3.3. Učebnice, skripta a další studijní materiály

3.3.1. Středoškolské učebnice a metodické příručky

Zdeněk Macek se autorsky podílel na tvorbě tří učebnic dějepisu. Jednalo se o jednu učebnici dějepisu vydanou Státním pedagogickým nakladatelstvím v roce 1980 a o dvou učebnicích vydaných Slovenským pedagogickým nakladatelstvím v letech 1981 a 1985.

Učebnice z roku 1980 nese jméno *Dějepis pro II. ročník experimentálních středních odborných škol II. část*¹¹³. Jejimi autoři jsou Vratislav Čapek, Miroslav Suttý, Renáta Wohlgemuthová a Zdeněk Macek.

Tato učebnice zahrnuje období od Velké říjnové socialistické revoluce až po nejnovější dějiny, konkrétně až do 70. let. Učebnice je rozdělena na dvě hlavy. První hlava se jmenuje „*Velká říjnová socialistická revoluce a nástup socialistické společnosti. První etapa všeobecné krize kapitalismu.*“ Druhá hlava nese jméno „*Vznik a rozvoj světové socialistické soustavy. Druhá a třetí etapa všeobecné krize kapitalismu*“. Obě hlavy jsou poté ještě členěny na několik kapitol. Každá kapitola je doplněna o dobové dokumenty. Dále se na konci každé kapitoly nachází otázky a úkoly k domácímu samostudiu a prameny sloužící k rozšíření informací o dané problematice.

V první hlavě se nachází kapitola o Velké říjnové revoluci, které je pochopitelně věnována velmi velká pozornost, kvůli tomu, v jaké době učebnice plnila svoji funkci. Dále se v této hlavě nacházejí dějiny celé poloviny první poloviny 20. století. Učebnice

¹¹¹ MACEK, Zdeněk. Zajatecký tábor v Holýšově mezi léty 1939-1945: (vzpomínky francouzských zajatců). In *Život pro historii: k významným životním jubileím doc. PhDr. Marty Kohárové, CSc. a doc. PhDr. Františka Nesejta, CSc.* Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007, s. 127.

¹¹² Holýšov patří územě do okresu Domažlice a náleží pod Plzeňský kraj. Obec Holýšov se rozkládá dvacet tři kilometrů severovýchodně od Domažlic. Obec je součástí historického Chodska.

¹¹³ ČAPEK, Vratislav a kol. *Dějepis pro II. ročník experimentálních středních odborných škol II. část.* Praha: SPN, 1980.

sleduje paralelně vývoj v Československu a vývoj v SSSR. Hlavní pozornost, co se týče dějin Československa, je věnována komunistické straně. V druhé části první hlavy je velká pozornost věnována vzestupu fašismu a Druhé světové válce.

Druhá hlava je věnována poválečnému rozdělení světa, vznikem a vývojem socialistické soustavy, studenou válkou, konfliktem mezi Jižní a Severní Koreou a válkou ve Vietnamu. Z Československých dějin je v této hlavě největší pozornost věnována „Vítěznému únoru 1948“ a budování komunismu u nás.

Další učebnice, na které se Zdeněk Macek autorsky podílel, vyšla v roce 1981 a jmenuje se *Dějepis – experimentálny učebný text pre 3. ročník gymnázia*¹¹⁴. Autoři učebnice jsou Anna Kováčová, Samuel Cambel, Jaroslav Sýkora a Zdeněk Macek.

Učebnice je rozdělena na tři hlavní kapitoly, které jsou dále členěny na další dílčí podkapitoly. Každá podkapitola je zakončena otázkami a úlohami pro fixaci probíraného tématu.

První kapitola učebnice se nazývá „*Svetodejinný význam Velkej októbrovej socialistickej revolúcie ako začiatku procesu socialistických revolúcií a prechodu spoločnosti od kapitalizmu k socializmu*“. Tato kapitola je věnována bolševické Velké říjnové revoluci a také tomu, jaký vliv měla tato událost na okolní svět. Kapitola končí rozpadem Rakousko-Uherska a vznikem Československé republiky.

Druhá kapitola nese název „*Od víťazstva socialistickej revolúcie v jednej krajine k utvoreniu svetovej socialistickej sústavy*.“ V této kapitole se autoři zabývají kritikou kapitalismu a oslavováním rozvoje socialismu v SSSR. Ohledně československých dějin je důraz kladen hlavně na založení a působení Komunistické strany Československa¹¹⁵. Druhá část této kapitoly je věnována Druhé světové válce.

Poslední kapitola se jmenuje „*Vznik a rozvoj svetovej socialistickej sústavy*“. Tato kapitola je věnována vývinu mezinárodních vztahů po Druhé světové válce. Autoři zde sledují tvorbu Západního a Východního bloku a rostoucí napětí mezi těmito bloky vyvrcholené „*Studenou válkou*“. Z československých dějin je zde především zmiňován komunistický puč v roce 1948 a budování socialismu u nás.

¹¹⁴ KNORROVÁ, Jarmila a kol. *Dějepis – experimentálny učebný text pre 3. ročník gymnázia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľství, 1981.

¹¹⁵ Ustavující sjezd KSČ se konal ve dnech 14. až 16. května 1921 ve velkém sále Národního domu v Karlíně. Vlastní sjezd probíhal 15. a 16. května, předcházela mu sobotní předporada výkonného výboru Československé sociálně demokratické strany dělnické (levice) a volba předsednictva sjezdu. KSČ vznikla přejmenováním odštěpené větší části Československé sociální demokracie.

Další učebnice, na které se Zdeněk Macek podílel, vyšla v roce 1985 a nese název „*Dějepis pro 3. ročník gymnázia*“¹¹⁶. Na tvorbě této učebnice se kromě Zdeňka Macka účastnili ještě Samuel Cambel, Jaroslav Sýkora a Ivan Kamenec.

Učebnice je členěna totožně jako předcházející učebnice¹¹⁷. Obsahuje dokonce i totožný text, tudíž není potřeba jej znovu popisovat.

Všechny tři učebnice mají jeden významný společný znak, a to jejich ideologické zaměření. Dějepis v tehdejší školství měl velmi důležitou úlohu a to především vychovat budoucí generaci k úctě k socialismu. Tímto faktem je mnoho informací v učebnici zkreslena tak, aby podporovala ideologii komunismu. Učebnice ale obsahuje také velké množství informací, které jsou pravdivé, a nebylo potřeba je upravovat k podpoře vládnoucí ideologii.

Pokud budeme učebnice hodnotit po stránce didaktické a opomeneme uváděnou faktografii, jedná se celkem na svoji dobu o povedené didaktické pomůcky. Nejvíce propracovaná, co se didaktických pomůcek týká, je první zmiňovaná učebnice¹¹⁸. Na závěr každé kapitoly se nachází úlohy a úkoly k dané kapitole, které zajisté velmi dobře sloužili jak k fixaci probírané látky, tak poslouží k diagnostice znalostí studentů. Co je ovšem na této učebnici nejvíce povedené, je velké množství pramenů, kterými je víceméně každá kapitola doplněna. Jedná se o dobové dokumenty, proslovy, grafy a tabulky, které velmi pomáhají k pochopení probírané látky. Na velkém počtu těchto pramenů lze vidět velikou pečlivost, s jakou byla tato učebnice vytvořena.

Další dvě učebnice, které na rozdíl od první byly vydány ve Slovenském pedagogickém nakladatelství, obsahují oproti první, české, učebnici na konci každé kapitoly mnohem více úloh a úkolů k fixaci učiva a samostudiu, nicméně na rozdíl od první učebnice neobsahují žádné dobové prameny k dokreslení učiva. Díky tomu je první zmiňovaná učebnice po stránce didaktické povedenějším dílem.

Kromě učebnic se Zdeněk Macek autorsky podílel také na tvorbě metodické příručky pro učitele a učitelky dějepisu. Spolupodílel se spolu s Vratislavem Čapkem a

¹¹⁶ CAMEL, Samuel a kol. *Dějepis pro 3. ročník gymnázia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství, 1985.

¹¹⁷ KNORROVÁ, Jarmila a kol. *Dějepis – experimentálny učebný text pro 3. ročník gymnázia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelství, 1981.

¹¹⁸ ČAPEK, Vratislav a kol. *Dějepis pro II. ročník experimentálních středních odborných škol II. část*. Praha: SPN, 1980.

Annou Kováčovou na tvorbě *Metodické příručky k učebnici Dějepisu pro druhý ročník středních odborných škol a první ročník středních odborných učilišť*¹¹⁹.

Příručka je členěna na kapitoly kopírující kapitoly učebnice. Každá kapitola je rozdělena na čtyři části – *Charakteristika historického období, výběr a uspořádání učiva, Didaktické rozčlenění tematického celku do vyučovacích hodin, jejich obsahová a metodická struktura, Didaktické prostředky a literatura* a *Shrnutí poznatků o dané kapitole*.

Vzhledem k již zmiňované důležitosti dějepisu ve vzdělávání budoucí generace, byla i metodickým příručkám věnována velká pozornost. První část každé kapitoly *Charakteristika historického období* obsahuje ve zkratce učivo rozebírané v učebnici.

Největší pozornost je věnována v každé kapitole části *Didaktické rozčlenění tematického celku do vyučovacích hodin, jejich obsahová a metodická struktura*, ve které lze nalézt rozdělení daného tematického celku, výchovně vzdělávací cíle tématu a náplň každé hodiny. Dále jsou zde uvedeny doporučené metody pro učitele, kterými má učitel naplnit cíle výchovy socialistického člověka. Vzhledem k tomuto ideologicky zaměřenému cíli jsou navrhované metody v dnešní žádnou ideologií nezátížené době nepoužitelné.

Další část *Didaktické prostředky a literatura* obsahuje rozšiřující literaturu k danému tématu. Literatura je vybraná pečlivě s ohledem na tehdejší možnosti výběru zdroje informací. Tudíž zde z ideologických důvodů nefigurují publikace vydané v západní části tehdy rozděleného světa.

Poslední část každé kapitoly *Shrnutí poznatků daného tématu* obsahuje již jen ty nejdůležitější informace vypsané v bodech pro lepší přehlednost.

Na konci příručky se nachází časový plán výuky dějepisu v druhém ročníku středních odborných škol a prvním ročníku středního odborného učiliště.

3.3.2. Vysokoškolská skripta vydaná během působení na ZČU

Během svého působení na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni vydal Zdeněk Macek také několik skript, které sloužily jako zdroj informací pro studenty jeho kurzu nejnovějších dějin.

První skriptum vyšlo v roce 1978 a nese jméno *Mezinárodní politika po roce 1945*¹²⁰. Cílem vydání toho učebního textu byl „*přehledný, souhrnný výklad dané*

¹¹⁹ ČAPEK, Vratislav a kol. *Metodická příručka k učebnici Dějepisu pro druhý ročník středních odborných škol a první ročník středních odborných učilišť*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.

problematiky, opírající se o marxisticko-historické hodnocení mezinárodně politických skutečností. Skriptum má obsáhnout výčet podstatných rysů a tendencí vývoje mezinárodních vztahů po druhé světové válce.¹²¹ Z toho vyplývá, že skriptum si dává za úkol zhodnotit mezinárodní vztahy po roce 1945. Samozřejmě v době vzniku toho skripta se Zdeněk Macek nemohl vyhnout ideologickému zaměření této stati. Přes tuto skutečnost obsahuje velké množství relevantních informací, neboť Zdeněk Macek, stejně jako u všech svých vydaných textů, byl velmi pečlivý při shromažďování informací.

Skriptum je rozděleno na 4 části, které rozdělují téma do časových bloků. První část ohraničují léta 1945 – 1949, druhou 1949 – 1955, třetí 1955 – 1963 a čtvrtá 1963 – 1979.

V první části se Macek zabývá poválečným uspořádáním Německa, reparacemi uvalených na Německo a potrestáním nacistických zločinců. Dále zde sleduje vytvoření Organizace spojených národů. V druhé kapitole této části se zabývá počátkem období tzv. „*Studené války*“ a rozpad kolonialismu a nástup národně osvobozeneckých tendencí v Africe, Asii a Jižní Americe.

Druhá část toho skripta se týká let 1949 – 1955. V této části Macek sleduje vyostřování *Studené války*. Zabývá se zde konfliktem v Koreji. Samozřejmě vzhledem k tomu v jaké době a za jakých okolností toto skriptum vzniklo, počátky konfliktu Macek vidí v tom, že *Spojené státy neustále provokovaly na korejsko-čínských hranicích. Proti americkým vojenským provokacím Čína protestovala na zasedání OSN, a protože nebyla vyslyšena, rozhodla se hájit své území vlastní silou.*¹²² Dále se zabývá dalšími konflikty jak v Indočíně, tak na Blízkém Východě a i v těchto případech vidí příčiny konfliktů v provokacích „západního“ světa. V druhé kapitole této části se stejně, jako v první části Macek zabývá národně osvobozeneckými tendencemi v koloniálních zemích.

Ve třetí části se Macek zabývá obdobím 1955 – 1963. V této části Macek sleduje uvolňování napětí konfliktů mezi Východním a Západním blokem. Sleduje zde také průběh odzbrojování velmocí. V druhé kapitole se opět zabývá bývalými koloniálními zeměmi.

Poslední část tohoto skripta sleduje průběh odzbrojování a sovětsko – amerických jednání v šedesátých a sedmdesátých letech. Druhá kapitola je opět

¹²⁰ MACEK, Zdeněk. *Mezinárodní politika po roce 1945*. Plzeň: Pedagogická fakulta Plzeň, 1978.

¹²¹ Tamtéž s. 5.

¹²² Tamtéž s. 73.

věnována dříve koloniálním zemím. Podrobněji se zde zabývá Arabsko – izraelským konfliktem a válkou ve Vietnamu.

Toto velmi rozsáhlé skriptum přináší velmi podrobný pohled na mezinárodní vztahy po roce 1945. Práce obsahuje velké množství informací. Zdeněk Macek byl především pozitivista, tudíž důraz byl kladen především na informace. Ve všech svých pracích se snažil vyhnout jakémukoliv ideologickému zaměření hodnocení dané problematiky. Avšak v tomto skriptu se tento fenomén v některých citlivých tématech (např. Válka v Koreji) objevuje.

Druhé skriptum Zdeňka Macka, které vydal při svém působení na katedře historie Pedagogické fakulty ZČU, *Kapitoly z obecných dějin 20. století*, bylo rozděleno na 3 samostatné publikace, které vycházely postupně. První díl vyšel v roce 1992 a nese jméno *Kapitoly z obecných dějin 20. století 1: určeno studujícím 4. -5. roč. učitelství 2. a 3. stupně*.¹²³

V úvodu prvního dílu uvádí Macek důvody pro vznik tohoto tří-dílného skripta. „*Pohnutkou k vydávání učebních textů k obecným dějinám 20. století se stala nejen běžná potřeba studijních materiálů pro posluchače historie na pedagogické fakultě ZČU v Plzni, nýbrž především nutnost objektivizace pohledů na mnohé otázky obecných dějin doby nejnovější. V oficiální československé historiografii posledních desetiletí existuje zřejmá nevyváženost, nepřesnost i nepravdivost výkladu dějinných událostí, způsobená politickými okolnostmi společenského dění, jednostrannou preferencí marxistické ideologie ve společenských vědách i neznalostí západní literatury.*“¹²⁴

První díl skripta se zabývá převážně událostmi v letech 1939 – 1945. Nejedná se o úplný výklad dějin, jen o určitě vybrané kapitoly z tohoto období. V první kapitole se Macek zabývá Sovětskou politikou ve jménu územní expanze v letech 1939 – 1940. V této kapitole sleduje Macek okolnosti sovětsko-německých smluv z roku 1939¹²⁵. Dále zde nalezneme pojednání o Katyňském případu¹²⁶, Sovětsko-finské války¹²⁷ a o událostech, které se v těchto letech odehrávaly v Pobaltí¹²⁸ a Besarábii¹²⁹.

¹²³ MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. století 1: určeno studujícím 4. -5. roč. učitelství 2. a 3. stupně*. V Plzni: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1992.

¹²⁴ Tamtéž s. 5.

¹²⁵ Jedná se hlavně o slavný pakt o neútočení **Molotov – Ribbentrop**. V tomto paktu si mimo jiné tyto země rozdělily východní Evropu mezi sebe.

¹²⁶ **Katyňský masakr** je označení pro povraždění polských válečných i civilních zajatců vězněných v sovětských koncentračních táborech a táborech pro válečné zajatce, které provedla NKVD (centrální státní orgán Sovětského svazu zabývající se vnitřní bezpečností) v roce 1940. Povražděno bylo přibližně 22 000 mužů – zejména důstojníků a příslušníků inteligence.

¹²⁷ **Sovětsko-finská válka** bylo vojenské střetnutí mezi Finskem a Sovětským svazem, které začalo sovětskou ofenzivou bez vyhlášení války 30. listopadu 1939 a skončilo Moskevským mírem 13.

Druhá kapitola podrobně vysvětluje zapojení Sovětského svazu do Druhé světové války poté, co ho Německo nečekaně napadlo. Nejedná se o popis vojenských operací, které provázely napadení SSSR Německem, ale spíše o popis okolností, které tuto část druhé světové války provázely.

Třetí kapitola nese název *Ztráty SSSR a Německa za druhé světové války jako kritérium efektivity válečných operací*. Tuto kapitolu vydal Zdeněk Macek jako samostatný celek v časopise *Muzejní zpravodaj* vydávaném Okresním muzeem v Klatovech (viz. kap. 3.2.2.).

Ve čtvrté kapitole se Macek zabývá Jaltskou konferencí¹³⁰ a jednáním o poválečném rozdělení světa.

Poslední část tohoto skriptu se jako jediná nezabývá Druhou světovou válkou, ale pojednává o konfliktu mezi SSSR a Jugoslávií v roce 1948. Tento konflikt byl důkazem nejednoty ve vznikajícím „Východním bloku“. Jugoslávie měla jiný pohled na řízení ekonomiky než Sovětský svaz, což muselo vést ke sporu. Zdeněk Macek v této kapitole konflikt velmi podrobně popisuje, hledá jeho příčiny a ukazuje zde, jaké důsledky měl pro celý svět. Dále se zde zabývá také tím, jak byl tento konflikt v marxistické historiografii velmi mlhavě a nepravdivě popisován.

Druhý díl *Kapitol z obecných dějin 20. století* byl vydán v roce 1995 pod názvem *Kapitoly z obecných dějin 20. stol. 2. díl, 1. [část], Blízký a Střední východ po roce 1945*¹³¹. Tento díl je věnován otázce poválečného politického vývoje na Blízkém a Středním východě.

V první části skriptu se nachází geografické vymezení pojmu „*Blízký a Střední východ*“¹³², a je zde stručně vysvětlen význam tohoto regionu do roku 1945. Větší pozornost je v této části věnována vzniku nezávislých států v této oblasti po skončení Druhé světové války. V této době byla velmi velká pozornost přikládána pojmům

března 1940. Sovětský svaz byl za toto ilegální napadení vyloučen 14. prosince 1939 ze Společnosti národů.

¹²⁸ **Pobaltí** (Estonsko, Litva a Lotyšsko) bylo vždy pro Rusko lákavé území, které zaručovalo přístup k Baltskému moři. V letech 1939-1940 učinila mnoho opatření, které nakonec vedly k ovládnutí tohoto území Sovětským svazem v roce 1940.

¹²⁹ **Besarábie** (historické území ve východní Evropě tvořící východní část země Moldávie. V současné době je rozděleno mezi Moldavsko a Ukrajinu) byla stejně jako Pobaltí důležité území sovětské bezpečnostní politikou, která zahrnovala rozšiřování Sovětského svazu. K tomu došlo v roce 1940.

¹³⁰ **Jaltská konference** byla jedno ze setkání hlavních představitelů SSSR, USA a Velké Británie (Roosevelta, Churchilla a Stalina) během druhé světové války, které se konalo mezi 4. a 11. únorem 1945. Projednával se zde společný postup na konečné porážce Německa a Japonska, poválečné uspořádání světa a také vznik Organizace spojených národů.

¹³¹ MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. stol. 2. díl, 1. [část], Blízký a Střední východ po roce 1945*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1995.

¹³² Toto teritorium zahrnuje Afghánistán, Bahrajn, Irák, Irán, Izrael, Jemen, Jordánsko, Katar, Kuvajt, Kypr, Libanon, Omán, Saudskou Arábii, Spojené arabské emiráty, Sýrii, Turecko a Egypt

„Právo na sebeurčení národa“ a „Demokracie“. Zdeněk Macek zde udává „Válka ve svých důsledcích znamenala pro kolonie a polokolonie konec tzv. Vlády bílého muže.“¹³³

Druhá část skripta je věnována velmi složitému vývoji arabsko – izraelských vztahů. V úvodu této části hledá Macek příčinu sporů v této dodnes neklidné lokalitě. Macek za příčinu považuje „vztah Arabů a Izraelců, muslimských zemí a židovského státu.“¹³⁴

Dále je celá tento část skripta věnována tomu, jak se tento vztah promítal do různých konfliktů, ke kterým v této oblasti v druhé polovině 20. století docházelo. Nejdříve se zde Zdeněk Macek zabývá starověkými počátky existence židovského státu, dále sleduje vývoj *sionismu*¹³⁵ od 19. století a podává zde vysvětlení tendencí k vzniku samostatného židovského státu. V této části odkazuje Macek na dílo Theodora Herzla¹³⁶. Poté se Macek zabývá okolnostmi vzniku samostatného židovského státu v roce 1948.

Následuje popis jednotlivých konfliktů, ke kterým došlo na tomto území. První arabsko-izraelská válka propukla ihned po vyhlášení státu Izrael v roce 1948¹³⁷, následovala ji Druhá arabsko-izraelská válka v roce 1956¹³⁸, Třetí arabsko-izraelská válka v roce 1967¹³⁹, Čtvrtá arabsko-izraelská válka v roce 1973¹⁴⁰ a Pátá arabsko-

¹³³ MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. stol. 2. díl, 1. [část], Blízký a Střední východ po roce 1945*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1995, s. 20.

¹³⁴ Tamtéž s. 26.

¹³⁵ **Sionismus** je ideový směr, který vznikl v druhé polovině 19. století mezi evropskými Židy. Hlavním cílem jeho představitelů bylo a je přesídlení Židů do země izraelské a vybudování a udržení židovského státu.

¹³⁶ **Theodor Herzl** (1860 –1904) byl rakousko-uherský židovský novinář, patří k nejvýznamnějším představitelům sionismu a je považován za „Duchovního otce“ státu Izrael. Své myšlenky publikoval ve své knize *Židovský stát*. Ve své knize vyjádřil přesvědčení, že problémy Židů nesouvisí s jejich individuálními problémy, tj. postoji či konkrétními jednání, ale s problémy národními. Domníval se, že rozdíl mezi Židy a ostatními národy spočívá také v neexistenci vlastního státu. Z tohoto přesvědčení vyšel s teorií, že poté, co bude vytvořen židovský stát a Židé tak přestanou být výjimkou, budou okolním světem přijatí.

¹³⁷ **První arabsko-izraelská válka** vypukla po odchodu britských vojsk z Palestiny a vyhlášení samostatného židovského státu 14. května 1948, když na území nově vzniklého státu vpadla vojska jeho arabských sousedů, kteří jasně deklarovali úmysl Izrael zlikvidovat. Válka mezi Izraelem a Jordánskem, Egyptem, Irákem, Libanem, Sýrií, Jemenem a Saudskou Arábií skončila příměřím v roce 1949. Za vítěze války je uváděn Izrael, který uhájil svoji existenci.

¹³⁸ **Druhá arabsko-izraelská válka** započala izraelským útokem na Egypt 29. října 1956 poté, co egyptský prezident znárodnil Suezský průplav. Izraelský útok byl podpořen jednotkami Velké Británie a Francie. Společná akce Izraele, Velké Británie a Francie vyvolala negativní odezvu hlavně USA. Pod jejich vlivem OSN přijala rezoluci, která vyzývala zúčastněné k ukončení bojových akcí a vyklizení obsazených území. Velká Británie a Francie se stáhly až po hrozbě Moskvy (bombardovat Londýn a Paříž) a hrozbě USA, že zastaví půjčky z Mezinárodního měnového fondu.

¹³⁹ **Třetí arabsko-izraelská válka (šestidenní válka)** započala leteckým útokem Izraele na Egypt brzy ráno 5. června 1967. Navzdory tomuto je obvykle jakožto agresor uváděn Egypt, neboť Izrael pouze reagoval na to, že Egypt uzavřel pro izraelské lodě Tiranskou úžinu, což i dle nejužšího výkladu

izraelská válka v roce 1982¹⁴¹. V poslední části skripta se Macek zabývá vývojem *Palestinské otázky* v letech 1982 – 1994. V roce 1994 to již vypadalo, že je všem konfliktům v této oblasti konec, bohužel ani v dnešní době nevládne v této části Země klid.

Skripta poskytují pro studenty novodobých dějin velmi povedený přehled vývoje Blízkého a Středního východu v druhé polovině 20. století. Text je doplněn velkým počtem map a plánek, které pomáhají ke snadnější orientaci v prostoru.

Druhý díl skripta *Blízký a Střední východ po roce 1945 (2)*¹⁴² vydaný v roce 1996 se oproti prvnímu dílu nevěnuje pouze jednomu tématu. Zdeněk Macek se v této publikaci v první části zabývá vývojem Turecka od Druhé světové války do roku 1993. Turecko se díky své poloze sice nachází mimo ohnisko největších konfliktů v této oblasti, ale díky své velikosti a počtu obyvatel patří k nejvlivnějším zemím v této oblasti.

V další části se Macek zabývá tzv. *Kyperskou otázkou*. Nejdříve Macek stručně popisuje dějiny tohoto ostrova do 20. století. Poté sleduje konec koloniální moci na Kypru a následný řecko–turecký konflikt o tento ostrov, který vedl až k rozdělení ostrova na dvě části v roce 1974.

Dále se Macek zabývá vývojem Íránu a Iráku. Větší pozornost je poté věnována tzv. *Kurdské otázce*¹⁴³. V poslední kapitole se Macek zabývá vývojem Afghánistánu a sovětskou intervencí do této země¹⁴⁴.

mezinárodního práva představovalo jednoznačný válečný akt. Přestože Egypt byl na útok „připraven“ a přispěchaly mu na pomoc další arabské státy (Jordánsko a Sýrie), skončila šestidenní válka zdrcující porážkou arabské koalice. Izraelská armáda obsadila Sinajský poloostrov a další jednotky dobyly Jeruzalém, celý Západní břeh Jordánu a Golanské výšiny na hranicích se Sýrií

¹⁴⁰ **Čtvrtá arabsko-izraelská válka (opotřebovací válka)** začala 21. října 1967 potopením izraelského torpédoborce dvěma raketovými čluny egyptského námořnictva. Pokračovala sériemi lokálních incidentů a výpadů, které však nebyly spojeny s klasickými frontovými boji a obsazováním země. Skončila 7. srpna 1970 se šrámy na obou stranách (příčemž ty arabské byly větší). Na arabské straně se angažovaly zejména Egypt a Jordánsko plus arabské obyvatelstvo obsazených území.

¹⁴¹ **Pátá arabsko-izraelská válka** propukla nečekaným útokem Sýrie a Egypta na Izrael 6. října 1973. Egyptská vojska překročila Suezský průplav a syrská zaútočila na Golanské výšiny. Protiútok izraelské armády proti Egyptu pronikl až na západní břeh Suezského průplavu. Příměří bylo uzavřeno 25. října 1973. V konfliktu se v omezené míře angažovaly též jednotky Iráku a Jordánska. Egypt a Sýrie byly vyzbrojeny Sovětským Svazem a dodávky zbraní se při tomto konfliktu ještě zvýšily. Díky americké vojenské podpoře nebyla izraelská armáda poražena.

¹⁴² MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. stol. 2. díl, 2. [část], Blízký a Střední východ po roce 1945*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1996.

¹⁴³ **Kurdové** jsou iránský kmen z Blízkého východu, který žije v odlehlých oblastech dnešního Turecka, Sýrie, Iráku a Íránu. Dnešní kultura a mytologie Kurdů je pevně zakořeněna právě v iránské kmenové kultuře. Početně nejvíce zastoupení jsou v Turecku (cca 11,4–14 milionů), Íránu (4,8–7 mil.), Iráku (4–6,5 mil.) a Sýrii (1,6 milionu); v Evropě jich žije nejvíce v Německu (0,5–0,8 milionu). Kurdové jsou dnes v mnoha státech, kde žijí, utlačováni, stávají se obětmi diskriminace, někdy dokonce genocidy. Saddám Husajn povraždil tisíce Kurdů plynem. V Turecku jsou Kurdové utlačováni a ponižováni samotnými úřady, policií a armádou.

Práce přináší stejně jako první část přehled vývoje vybraných částí Blízkého a Středního východu. Práce je vypracována stejným stylem jako první část, text je doplněn mnoha mapami, pro větší přehlednost probíraného tématu.

Všechna Mackova skripta jsou typická kladením velkého důrazu na předkládání velkého množství relevantních informací. Platí to především pro skripta *Kapitoly z obecných dějin 20. století*. Dokonce i první skriptum *Mezinárodní vztahy po roce 1945*, které bylo vydáno v době vlády komunismu není příliš ovlivněno dobovou ideologií. Zdeněk Macek jako typický pozitivista se tomu vždy snažil vyhnout.

3.2.3. Vysokoškolská skripta vydaná během působení na UHK

Během svého působení na Univerzitě Hradec Králové vydal Zdeněk Macek spolu se Sylvou Sklenářovou a Jiřím Štěpánem publikaci s názvem *Dokumenty k obecným dějinám 20. století*¹⁴⁵.

Jak autoři nastiňují v úvodu „*publikace přináší výběr dokumentů k tématice obecných dějin 20. století, které by měli pomoci studentům přiblížit důležité tematické momenty z historie minulého století.*“¹⁴⁶

Publikace obsahuje edici nejdůležitějších dokumentů, které ovlivnili vývoj dějin ve 20. století. Dokumenty jsou tematicky rozděleny na dokumenty týkající se války, různých paktů, problematiky kolonií, lidských práv a vztahů mezi státy. Lze zde nalézt například *Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci*, *Severoatlantická smlouva*, *Deklarace o poskytnutí nezávislosti koloniálním zemím a národům*, *Všeobecná deklarace lidských práv*, *Smlouva mezi vládou Československé socialistické republiky s vládou Svazu sovětských socialistických republik o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území Československé socialistické republiky* a mnoho dalších.

Publikace byla vytvořena jako pomůcka pro Mackovy semináře obecných dějin 20. století. Kvůli velmi přehlednému tematickému dělení dokumentů je tato kniha velmi podařeným materiálem, který je schopen velmi pomoci při studiu nejnovějších dějin.

¹⁴⁴ Na toto téma vydal Zdeněk Macek ještě samostatnou studii - MACEK, Zdeněk. *Poválečný vývoj Afghánistánu a nepodařená sovětská agrese v letech 1979-1989*. In *Východočeské listy historické*. Sv. 17-18. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2001, s. 283-317.

¹⁴⁵ MACEK, Z. - SKLENÁŘOVÁ, S. - ŠTĚPÁN, J. *Dokumenty k obecným dějinám 20. století*. Hradec Králové: Historický ústav FHS UHK, 2006.

¹⁴⁶ Tamtéž s. 3.

4. Význam díla Zdeňka Macka

Pokud se podíváme na Zdeňka Macka jako na historika a budeme se tedy snažit vystihnout, jaký má jeho práce význam pro českou historickou vědu, tak jeho největší příspěvek vědě je to, jak dokázal vyzdvihnout možnost využití dobového tisku jako relevantního historického pramene. Tento svůj postup vysvětloval Zdeněk Macek takto: „*Tisk je bezesporu zajímavým, poučným a v mnoha směrech nezastupitelným zdrojem informací. V mnoha ohledech je nutné jej považovat za historický pramen, protože přináší zprávy původní a osobitým způsobem reflektuje aktuální události z pozic tiskové agentury nebo redakce listu, politické strany, tzv. nestranné veřejnosti nebo společenské vrstvy obyvatelstva. Svými názory a stanovisky spoluvytváří tisk veřejné mínění a zpětnou vazbou je podobou veřejného mínění formován. Může vědomě i nevědomě historickou pravdu změnit a zkreslit, avšak i tuto eventualitu je třeba chápat jako ukázkou možných deformací ve vnímání vnějšího světa, jako formu vlivu na společnost i jako důkaz existujícího společenského vědomí.*“¹⁴⁷ Zdeněk Macek může být považován za průkopníka ve využívání této metody k historickému bádání u nás.

Historické práce Zdeňka Macka jsou také typické velmi obsáhlým poznámkovým aparátem, který ukazuje na velkou pečlivost Zdeňka Macka při tvorbě těchto prací.

Je velká škoda, že Zdeněk Macek nevytvořil žádnou monografii, ve které by uceleně publikoval výsledky své takřka celoživotní práce s dobovým tiskem. Nedostal se k tomu, aby vytvořil nějaké obsáhlejší dílo a tak jeho odborný odkaz je pouze v rámci různě obsáhlých článků v různých sbornících. Na tomto faktu lze vidět, že Zdeněk Macek sám sebe považoval spíše za pedagoga nežli za historika.

Proto i význam jeho pedagogického působení je větší než jeho význam jako historika. Zdeněk Macek za svého života působil na dvou vysokých školách a na obou patřil k těm nejdůležitějším osobám příslušné katedry. Byl velmi oblíben jak u svých studentů, tak u svých kolegů. Oblíbenost mezi studenty je jasně patrná jednak z rozhovorů s jeho bývalými studenty, tak z velkého počtu diplomových prací, které Zdeněk Macek vedl.

V době, kdy působil na Západočeské univerzitě, vydal Macek celkem čtyři skripta a autorsky se podílel na třech středoškolských učebnicích dějepisu, které

¹⁴⁷ MACEK, Zdeněk. Reagence francouzského a českého tisku na turecká jednání o půjčku ve Francii, Velké Británii, Německu a Rakousko-Uhersku v letech 1910-1911. In: *Východočeské listy historické*. Sv. 23-24. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2005, s. 207.

vydávalo Státní pedagogické nakladatelství. Během Mackovo působení na Univerzitě Hradec Králové vydal Zdeněk Macek jedno skriptum.

Také během svého působení na Západočeské univerzitě vykonával 10 let v letech 1980 – 1990 funkci proděkana pro studijní záležitosti.

Mimo své působení na univerzitách pořádal Zdeněk Macek velké množství osvětových přednášek pro širokou veřejnost.

5. Ohlas smrti Zdeňka Macka

Když Zdeněk Macek 21. července 2006, ve svých nedožitých sedmdesáti letech, nečekaně zesnul, tak tato zpráva velmi zasáhla celé jeho okolí. Na základě této smutné zprávy vznikla celá řada nekrologů v tisku i historických sbornících.

Dva nekrology Zdeňka Macka vyšly v Regionálním deníku (konkrétně Plzeňský a Klatovský deník) a další dva nekrology vyšly ve sbornících *Minulostí západočeského kraje*¹⁴⁸ a *Zpravodaj historického klubu*, který vydává Sdružení historiků České republiky¹⁴⁹. Také byl připravován sborník k jeho sedmdesátinám na Univerzitě Hradec Králové, ten však nakonec vyšel in memoriam k uctění památky na tohoto významného muže plzeňského a hradeckého vysokého školství.

V *Plzeňském deníku* je autorem nekrologu pan profesor Jan Kumpera. Tento nekrolog nese jméno *Východočech s plzeňským srdcem*. V tomto nekrologu píše Jan Kumpera o Zdeňku Mackovi: *„Byl výborným pedagogem s širokým rozhledem a humorným nadhledem, imponoval i svými kulturními, zvláště literárními zájmy. Po celých 36 let pomáhal vzdělávat, kultivovat i formovat osobnosti budoucích učitelů dějepisu a stovky jeho žáků jsou rozesety nejen po západních Čechách, ale po celé republice i v zahraničí. Jako historik patřil u nás k průkopníkům zpracování historického tisku.“*¹⁵⁰

Do *Klatovského deníku* napsali nekrolog Zdeňka Macka Ivan Nikl a Šárka Niklová, oba byli jeho dřívější studenti. Tento nekrolog již nese pro takové články tradiční název *Vzpomínka na profesora Zdeňka Macka*. Na Zdeňka Macka v tomto článku vzpomínají: *„Byl nejen znamenitý odborník na moderní dějiny a mezinárodní vztahy, ale osobnost všestranně vzdělaná – zajímal se o výtvarné umění, film, světovou i českou literaturu, ale i sport a zahrádku. Především to však byl slušný člověk. Studenti i učitelé ho měli rádi, neboť s nimi jednal jako se sobě rovnými lidmi, spíše s jakýmsi*

¹⁴⁸ Sborník *Minulostí západočeského kraje* (v letech 1958–1960 *Minulostí Plzně a Plzeňska*, od roku 1962 pod současným názvem) vydávaný Archivem města Plzně je druhým nejstarším regionálním sborníkem v České republice.

¹⁴⁹ **Sdružení historiků ČR (Historický klub 1872)** naplňuje jako svůj základní programový cíl -rozvíjet historické vědy, popularizovat je a působit na vytváření historického vědomí, spolupracovat s dalšími historickými pracovišti – s vědeckými ústavy, vysokými školami, muzei a archivy (doma i v zahraničí), podporovat činnost svých regionálních poboček a kolektivních členů a vydávat svůj časopis - *Zpravodaj Historického klubu*. Dále rozvíjí podporu mladých a začínajících historiků, kromě udělování cen Josefa Šusty a Josefa Pekaře, pořádá odborná setkání doktorandů. Realizuje také další publikační a přednáškovou činnost, pořádá tematické exkurze.

¹⁵⁰ KUMPERA, Jan. *Východočech s plzeňským srdcem* In *Plzeňský deník*. č. 183, roč. 15. 2006. s. 26.

nadhledem moudrého o velkorysého pedagoga. Dokázal je pro dějepis nadchnout a všeobecně je obohatit. Pro nás, jako studenty, byly nezapomenutelné exkurze s ním.“¹⁵¹

Ve sborníku *Zpravodaj historického klubu* publikoval nekrolog Zdeňka Macka Oldřich Felcman¹⁵². Ondřej Felcman v tomto nekrologu vzpomíná na Zdeňka Macka: „*Prof. Zdeněk Macek byl neuvěřitelně všestranný člověk s šíří zájmů takřka renesanční. Hrál na klavír, zajímal se o vážnou hudbu, divadlo a literaturu, přičemž rozsah jeho vědomostí o těchto kulturních fenoménech byl nesmírný. Odpovídalo tomu i zaujetí, s nímž hovořil o těchto svých vznešených láskách. Stejně tak dobře maloval, kresba uhlem, akvarel i olej se stávaly nástroji, jimiž vyjadřoval svoji lásku k rodnému kraji a Hradci Králové formou poutavých, procítěných, hřejivých obrazů. Nelze nakonec nezpomenout ani jeho nadšení pro turistiku, v níž se uplatňovaly jeho organizační schopnosti, tak nadšení pro Francii, její kulturu a dějiny. Dva poznávací zájezdy, které uspořádal s doc. Františkem Nesejtem do Normandie a posléze do Bretaně a na zámky v údolí řeky Loire, zanechávaly v účastnících nesmazatelné vzpomínky a touhy si zájezdy s nevšedními průvodci zopakovat.*“¹⁵³

Stejně jako ve sborníku *Zpravodaj historického klubu* publikoval ve sborníku *Minulostí západočeského kraje* nekrolog Zdeňka Macka Ondřej Felcman. I v tomto článku vzpomíná na Zdeňka Macka v podobném duchu jako v předcházejícím sborníku: „*Zdeněk Macek již sice mezi námi není, ale jeho podíl na pozvedání vysokoškolských studií v Plzni a Hradci Králové, jeho pedagogická a odborná práce i příslovečná laskavost zůstanou vždy v paměti všech, kteří se s ním v životě setkali.*“¹⁵⁴

¹⁵¹ NIKL, Ivan - NIKLOVÁ, Šárka. Vzpomínka na profesora Zdeňka Macka In *Klatovský deník*, č. 185, roč. 15, 2006. s. 34.

¹⁵² **Doc. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.** (narozen 10. 11. 1950) vystudoval FF UK v Praze, poté pracoval v Ústavu československých a světových dějin ČSAV v Praze. V roce 1994 se stal docentem českých a československých dějin na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. V roce 1996 se stal vedoucím Ústavu historických věd, do kterého se Katedra historie Pedagogické fakulty transformovala.

¹⁵³ FELCMAN, Ondřej. Zemřel učitel a historik prof. PhDr. Zdeněk Macek, CSc. In *Zpravodaj Historického klubu*. Praha: Sdružení historiků České republiky, 2007, č. 1-2, s. 133 - 135

¹⁵⁴ FELCMAN, Ondřej. Zemřel prof. PhDr. Zdeněk Macek, CSc. In *Minulostí západočeského kraje XLI/2*. Plzeň: Albis international, 2006. s. 602 – 604.

Závěr

Zdeněk Macek se narodil 3. března 1937 v Hradci Králové. V letech 1943 – 1948 absolvoval obecnou školu v Hradci Králové. Poté navštěvoval střední školu druhého stupně v letech 1948-1952. Svá středoškolská studia dokončil na Gymnázium J. K. Tyla v Hradci Králové. Po maturitě jeho cesta mířila na Univerzitu Karlovu, kde vystudoval Pedagogickou fakultu, obor Učitelství pro střední školy, apobace český jazyk – dějepis. V roce 1970 získal doktorát z filosofie. V roce 1979 se stala docentem pro obecné dějiny a v roce 1988 získal titul profesora.

Zdeněk Macek byl dvakrát ženatý. Z prvního manželství má jednoho syna, Tomáše Macka.

Po vystudování Karlovy Univerzity v roce 1959 absolvoval Zdeněk Macek zkrácenou roční vojenskou službu. Poté v roce 1960 začal působit ve školství, což mu vydrželo celý život. První rok své praxe vyučoval na Základní škole v Českém Meziříčí, následně rok na Gymnázium v Dobrušce a konečně v roce 1962 nastoupil jako asistent na Katedře historie Pedagogické fakulty Západočeské univerzity. Zde se postupně vypracoval z asistenta na odborného asistenta, docenta a nakonec až na profesora. Na Katedře historie působil Zdeněk Macek dlouhých 36 let až do roku 1998. Během svého působení zastával v letech 1980 – 1990 funkci proděkana. Z Plzně jeho kroky zaměřily zpátky do jeho rodného kraje, do Hradce Králové. Zde nastoupil na Pedagogickou fakultu Univerzity Hradec Králové. Později se katedra historie Pedagogické fakulty transformovala na Historický ústav nově vzniklé Filosofické fakulty. Zde Zdeněk Macek působil až do své smrti. Zdeněk Macek zemřel nečekaně 21. července 2006.

Zdeněk Macek publikoval velké množství článků, týkajících se ústředního tématu jeho odborné historické činnosti. Tímto hlavním tématem Mackovo vědeckého bádání byl ohlas událostí ve světě v první polovině 20. století v dobovém českém tisku. Zdeněk Macek se dá považovat za průkopníka používání dobového tisku jako relevantního historického pramene. Jeho precizní a důsledná práce s prameny je vidět na každém jeho odborném článku, který je vždy zpravidla doplněn velmi obsáhlým poznámkovým aparátem.

Mimo to vydal Zdeněk Macek několik článků týkajících se regionálních dějin, či didaktiky dějepisu. Mimo odborné články vydal také celkem pět skript, jako doplňující materiály ke svým přednáškám. Autorsky se také v osmdesátých letech podílel na tvorbě tří středoškolských učebnic dějepisu. Jedna učebnice byla vydána v českém jazyce a další dvě ve slovenském jazyce.

Nejvíce svých prací Zdeněk Macek publikoval ve *sbornících Katedry historie ZČU*, mimo to publikovat také v periodikách *Zeměpis a dějepis ve školách*, *Společenské vědy ve škole*, *Muzejní zpravodaj*, *Zprávy kabinetu regionálních dějin katedry dějepisu PeF v Plzni*, a mnoha dalších. Při svém působení v Hradci Králové většinu svých článků publikovat v časopise *Východočeské listy historické*.

Je velká škoda, že svoji vědeckou práci nedokončil nějakou monografií, ve které by zužitkoval svou celoživotní práci s tiskem. Bohužel je tedy jeho vědecký odkaz uchován pouze skrze jednotlivé dílčí stati ve sbornících a časopisech. Pravděpodobný důvod tohoto faktu je ten, že Zdeněk Macek sám sebe považoval především za učitele, až na druhém místě za historika. Proto většinu svého času věnoval spíše studentům než vědeckému bádání.

Na základě vyprávění všech pamětníků lze o Zdeňkovi Mackovi říci, že to byl člověk velmi milý, upřímný, sympatický a nekonfliktní. Byl to člověk, který měl velmi kladný vztah ke studentům, kterým vždy věnoval všechn svůj čas. Byl to také člověk, který všechny ve svém okolí udivoval svými znalostmi a širokým přehledem ve všech oblastech lidského poznání.

Vzhledem k tomu, že v odborné literatuře nebyla Zdeňku Mackovi věnována větší pozornost, mohlo by se stát, že tento významný muž plzeňského a hradeckého vysokého školství upadne v zapomnění. I z tohoto důvodu vznikla tato diplomová práce, která mapuje celý profesní život a interpretuje pozůstalost tohoto významného pedagoga a historika.

Summary

Zdeněk Macek was born on the third of March in Hradec Králové. After graduating from high school, he attended Charles University where he studied at the pedagogical faculty – his major was pedagogy for high schools with specialization in Czech language and history. In 1970 he obtained a doctorate degree from philosophy. In 1979 he came an associate professor for general history and in 1988 he gained the title of professor. In 1962 Zdeněk Macek started working at the University of West Bohemia as an assistant at the department of history of the pedagogical faculty. He worked at the department of history for 36 years until 1998. During this period, he worked as a vice dean between 1980-1990. Eventually, he returned to his home town Hradec Králové. Here he worked at the University of Hradec Králové at the pedagogical faculty until his death on the 21st of July, 2006.

Zdeněk Macek published many articles concerning the events of the first half of the twentieth century. As a source of information, he used newspapers from the given historical time period. He became a pioneer of using this method as a source of information. Aside from many articles in compilations Zdeněk Macek is also the author of several university and high school textbooks.

The presented thesis brings an analysis of the legacy of this significant personality of the Pilsen and Hradec Králové university realm and was created for the purpose of remembering such an outstanding figure.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

I. Písemné prameny

Spisovna ZCU, fond *Osobní*, karton 44 - Zdeněk Macek.

Spisovna archivu Univerzity Hradec Králové, fond *Pozůstalost Zdeňka Macka*, neuspořádaný fond.

II. Orální prameny

Rozhovor s prof. Janem Kumperou vedený Petrem Hakenem 10. prosince 2013.

Rozhovor s prof. Viktorou Viktorou vedený Petrem Hakenem 4. prosince 2013.

Rozhovor s prof. Tomášem Jílkem vedený Petrem Hakenem 21. ledna 2014.

Rozhovor s PhDr. Veronikou Středovou PhD. vedený Petrem Hakenem 18. února 2014.

Rozhovor s Evou Mrázovou vedený Petrem Hakenem 19. března 2014.

Rozhovor s PaedDr. Helenou Východskou vedený Petrem Hakenem 2. dubna 2014.

Literatura

KUMPERA, J. *Dějepis XVII: sborník katedry historie: sborník je věnován šedesátinám profesora Zdeňka Macka*. Plzeň: FPE ZČU, 1998.

FELCMAN, Ondřej. *Mezi Hradcem Králové a Plzní: Východočech na českých univerzitách*. Hradec Králové: UHK, 2007.

MACEK, Zdeněk - JÍLEK, Tomáš. Exkurze po Západočeském kraji z hlediska vyučování dějepisu na základní devítileté škole (příspěvek k problematice regionálního principu v dějepise). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis*. Sv. 6. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 191-254.

MACEK, Zdeněk. Názorné pomůcky regionálního charakteru. In *Dějepis a zeměpis ve škole*. 1966, roč. 9, č. 3, s. 55.

MACEK, Zdeněk. Vědecký, technický a průmyslový pokrok v období novějších a nejnovějších dějin lidské společnosti. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis. Sv. 9.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968, s. 99-155.

MACEK, Zdeněk. K otázce vývoje mezinárodních hospodářských a politických vztahů a projektu rakouské půjčky ve Francii v letech 1911-1912. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 10.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970, s. 99-124.

MACEK, Zdeněk. K problematice a metodám využití poznatků z dějin přírodních věd, techniky a výroby ve vyučování dějepisu: (příspěvek k didaktice dějepisu jako učebního předmětu). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 11.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, s. 53-72.

MACEK, Zdeněk. Odras francouzsko-českých vztahů ve zprávách a komentářích českého buržoazního tisku z let 1907-1914. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 12.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, s. 113-138.

MACEK, Zdeněk. Rozhodující úloha Sovětského svazu v boji proti fašismu In *Slovo propagandy a agitátora č. 9*, Plzeň: Dům politické výchovy v Plzni, 1974, s. 1-7.

MACEK, Zdeněk. Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914: (1. část). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 13.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975, s. 125-150.

MACEK, Zdeněk. Postupimská konference v roce 1945 In *Slovo propagandy a agitátora č. 7*, Plzeň: Dům politické výchovy v Plzni, 1975, s. 11-17.

MACEK, Zdeněk. *Mezinárodní vztahy po roce druhé světové válce.* In *Společenské vědy ve škole: časopis pro učitele dějepisu a občanské nauky.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, č. 2, s. 168 – 172.

MACEK, Zdeněk. *Mezinárodní politika po roce 1945*. Plzeň: Pedagogická fakulta Plzeň, 1978.

ČAPEK, Vratislav a kol. *Dějepis pro II. ročník experimentálních středních odborných škol II. část*. Praha: SPN, 1980.

KNORROVÁ, Jarmila a kol. *Dějepis – experimentálny učebný text pre 3. ročník gymnázia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľství, 1981.

MACEK, Zdeněk. Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914: (2. část). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 14*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, s. 29-82.

CAMBEL, Samuel a kol. *Dějepis pre 3. ročník gymnázia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľství, 1985.

ČAPEK, Vratislav a kol. *Metodická příručka k učebnici Dějepis pro druhý ročník středních odborných škol a první ročník středních odborných učilišť*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.

MACEK, Zdeněk. *Mezinárodní vztahy v letech 1983-1986*. Plzeň: Krajský pedagogický institut, 1986.

MACEK, Zdeněk. Březen 1939 In *Pravda, týdeník komunistů v Západních Čechách*. roč. 71, č. 5, 1990. s. 6.

MACEK, Zdeněk. K bílým místům druhé světové války: ztráty SSSR a Německa za druhé světové války jako kritérium efektivity válečných operací. In *Muzejní zpravodaj*. Klatovy: Okresní muzeum 1992, č. 1, s. 15-19.

MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. století 1: určeno studujícím 4. -5. roč. učitelství 2. a 3. stupně*. Plzeň: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1992.

MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. stol. 2. díl, 1. [část], Blízký a Střední východ po roce 1945*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1995.

MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. stol. 2. díl, 2. [část], Blízký a Střední východ po roce 1945*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1996.

MACEK, Zdeněk. Reflexe vývoje hospodářství, zbrojení, rozpočtové a zahraniční politiky Rakouska-Uherska v českém prostředí a tisku mezi léty 1911-1914. In *Dějepis: sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Sv. 17*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 73-91.

MACEK, Zdeněk. Poválečný vývoj Afghánistánu a nepodařená sovětská agrese v letech 1979-1989. In *Východočeské listy historické. Sv. 17-18*. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2001, s. 283-317.

MACEK, Zdeněk. Zájem československé diplomacie o otázky francouzské ekonomiky a vnitropolitické problémy Francie v krizových letech 1933-1935. In *Východočeské listy historické. Sv. 19-20*. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2002, s. 69-97.

MACEK, Zdeněk. Okolnosti projektu finanční půjčky Uherska ve Francii roku 1910 a jeho odezva v českém tisku. In *Východočeské listy historické. Sv. 21-22*. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2004, s. 139-157.

MACEK, Zdeněk. Reagence francouzského a českého tisku na turecká jednání o půjčku ve Francii, Velké Británii, Německu a Rakousko-Uhersku v letech 1910-1911. In *Východočeské listy historické. Sv. 23-24*. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2005, s. 207-225.

MACEK, Z. - SKLENÁŘOVÁ, S. - ŠTĚPÁN, J. *Dokumenty k obecným dějinám 20. století*. Hradec Králové: Historický ústav FHS UHK, 2006.

FELCMAN, Ondřej. Zemřel prof. PhDr. Zdeněk Macek, CSc. In *Minulostí západočeského kraje XLI/2*. Plzeň: Albis international, 2006. s. 602 – 604.

KUMPERA, Jan. Východočech s plzeňským srdcem In *Plzeňský deník*. č. 183, roč. 15. 2006. s. 26.

NIKL, Ivan - NIKLOVÁ, Šárka. Vzpomínka na profesora Zdeňka Macka In *Klatovský deník*, č. 185, roč. 15, 2006. s. 34.

MACEK, Zdeněk. Zajatecký tábor v Holýšově mezi léty 1939-1945: (vzpomínky francouzských zajatců). In *Život pro historii: k významným životním jubileím doc. PhDr. Marty Kohárové, CSc. a doc. PhDr. Františka Nesejta, CSc.* Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007, s. 127-135.

FELCMAN, Ondřej. Zemřel učitel a historik prof. PhDr. Zdeněk Macek, CSc. In *Zpravodaj Historického klubu*. Praha: Sdružení historiků České republiky, 2007, č. 1-2, s. 133 - 135

Seznam příloh

- I. Bibliografie Zdeňka Macka
- II. Fotografie Zdeňka Macka (FELCMAN, O. *Mezi Hradcem Králové a Plzní: Východočech na českých univerzitách*. Hradec Králové: UHK, 2007. s. 4)
- III. Ukázka z výtvarného díla Zdeňka Macka (FELCMAN, O. *Mezi Hradcem Králové a Plzní: Východočech na českých univerzitách*. Hradec Králové: UHK, 2007. s. 13)
- IV. Ukázka z výtvarného díla Zdeňka Macka (FELCMAN, O. *Mezi Hradcem Králové a Plzní: Východočech na českých univerzitách*. Hradec Králové: UHK, 2007. s. 14)
- V. Ukázka z výtvarného díla Zdeňka Macka (FELCMAN, O. *Mezi Hradcem Králové a Plzní: Východočech na českých univerzitách*. Hradec Králové: UHK, 2007. s. 15)
- VI. Ukázka z výtvarného díla Zdeňka Macka (FELCMAN, O. *Mezi Hradcem Králové a Plzní: Východočech na českých univerzitách*. Hradec Králové: UHK, 2007. s. 16)

Přílohy

Příloha I.

Bibliografie Zdeňka Macka

1. Kvalifikační práce

MACEK, Zdeněk. *Francouzská politika a československo – francouzské vztahy v letech 1933 – 1935*, diplomová práce, VŠP Praha 1959.

MACEK, Zdeněk. *Vědecký, technický a výrobní pokrok v období novějších a nejnovějších dějin*, 1. část disertační doktorské práce, PedF UK Praha 1970.

MACEK, Zdeněk. *K problematice a metodám využití poznatků z dějin přírodních věd, techniky a výroby ve vyučování dějepisu*, 2. část disertační doktorské práce, PedF UK Praha 1970.

MACEK, Zdeněk. *Odezva francouzské středoevropské politiky v soudobém českém tisku v letech 1907 – 1914*, kandidátská práce, FF UK Praha 1970.

2. Studie vydané ve sbornících a časopisech

MACEK, Zdeněk, JÍLEK, Tomáš. Exkurze po Západočeském kraji z hlediska vyučování dějepisu na základní devítileté škole“ (příspěvek k problematice regionálního principu v dějepise). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis. Sv. 6*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1965, s. 191-254.

MACEK, Zdeněk. Názorné pomůcky regionálního charakteru. In *Dějepis a zeměpis ve škole*. 1966, roč. 9, č. 3, s. 55.

MACEK, Zdeněk. Vědecký, technický a průmyslový pokrok v období novějších a nejnovějších dějin lidské společnosti. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Marxismus-leninismus a dějepis. Sv. 9*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968, s. 99-155.

MACEK, Zdeněk. K otázce vývoje mezinárodních hospodářských a politických vztahů a projektu rakouské půjčky ve Francii v letech 1911-1912. In *Sborník Pedagogické*

fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 10. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1970, s. 99-124.

MACEK, Zdeněk. K problematice a metodám využití poznatků z dějin přírodních věd, techniky a výroby ve vyučování dějepisu: (příspěvek k didaktice dějepisu jako učebního předmětu). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 11.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, s. 53-72.

MACEK, Zdeněk. Odras francouzsko-českých vztahů ve zprávách a komentářích českého buržoazního tisku z let 1907-1914. In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 12.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973, s. 113-138.

MACEK, Zdeněk. Rozhodující úloha Sovětského svazu v boji proti fašismu In *Slovo propagandy a agitátora č. 9*, Plzeň: Dům politické výchovy v Plzni, 1974, s. 1-7.

MACEK, Zdeněk. Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914: (1. část). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 13.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975, s. 125-150.

MACEK, Zdeněk. Postupimská konference v roce 1945 In *Slovo propagandy a agitátora č. 7*, Plzeň: Dům politické výchovy v Plzni, 1975, s. 11-17.

MACEK, Zdeněk. Mezinárodní vztahy po roce druhé světové válce. In *Společenské vědy ve škole: časopis pro učitele dějepisu a občanské nauky.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, č. 2, s. 168 – 172.

MACEK, Zdeněk. Odezva marocké otázky a vztahů francouzsko-německých v českém buržoazním tisku z let 1905-1914: (2. část). In *Sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Dějepis. Sv. 14.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, s. 29-82.

MACEK, Zdeněk. Březen 1939 In *Pravda, týdeník komunistů v Západních Čechách.* roč. 71. č. 5, 1990. s. 6.

MACEK, Zdeněk. K bílým místům druhé světové války: ztráty SSSR a Německa za druhé světové války jako kritérium efektivity válečných operací. In *Muzejní zpravodaj*. Klatovy: Okresní muzeum 1992, č. 1, s. 15-19.

MACEK, Zdeněk. Reflexe vývoje hospodářství, zbrojení, rozpočtové a zahraniční politiky Rakouska-Uherska v českém prostředí a tisku mezi léty 1911-1914. In *Dějepis: sborník Pedagogické fakulty v Plzni. Sv. 17*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998, s. 73-91.

MACEK, Zdeněk. Poválečný vývoj Afghánistánu a nepodařená sovětská agrese v letech 1979-1989. In *Východočeské listy historické. Sv. 17-18*. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2001, s. 283-317.

MACEK, Zdeněk. Zájem československé diplomacie o otázky francouzské ekonomiky a vnitropolitické problémy Francie v krizových letech 1933-1935. In *Východočeské listy historické. Sv. 19-20*. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2002, s. 69-97.

MACEK, Zdeněk. Okolnosti projektu finanční půjčky Uherska ve Francii roku 1910 a jeho odezva v českém tisku. In *Východočeské listy historické. Sv. 21-22*. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2004, s. 139-157.

MACEK, Zdeněk. Reagence francouzského a českého tisku na turecká jednání o půjčku ve Francii, Velké Británii, Německu a Rakousko-Uhersku v letech 1910-1911. In *Východočeské listy historické. Sv. 23-24*. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP, 2005, s. 207-225.

MACEK, Zdeněk. Zajatecký tábor v Holýšově mezi léty 1939-1945: (vzpomínky francouzských zajatců). In *Život pro historii: k významným životním jubileím doc. PhDr. Marty Kohárové, CSc. a doc. PhDr. Františka Nesejta, CSc.* Ústí nad Orlicí: Oftis, 2007, s. 127-135.

3. Vysokoškolská skripta

MACEK, Zdeněk. *Mezinárodní politika po roce 1945*. Plzeň: Pedagogická fakulta Plzeň, 1978.

MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. století 1: určeno studujícím 4. -5. roč. učitelství 2. a 3. stupně*. Plzeň: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1992.

MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. stol. 2. díl, 1. [část], Blízký a Střední východ po roce 1945*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1995.

MACEK, Zdeněk. *Kapitoly z obecných dějin 20. stol. 2. díl, 2. [část], Blízký a Střední východ po roce 1945*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1996.

MACEK, Z. SKLENÁŘOVÁ, S. ŠTĚPÁN, J. *Dokumenty k obecným dějinám 20. století*. Hradec Králové: Historický ústav FHS UHK, 2006.

4. Středoškolské učebnice

ČAPEK, Vratislav a kol. *Dějepis pro II. ročník experimentálních středních odborných škol II. část*. Praha: SPN, 1980.

KNORROVÁ, Jarmila a kol. *Dějepis – experimentální učebný text pre 3. ročník gymnázia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľství, 1981.

CAMBEL, Samuel a kol. *Dějepis pre 3. ročník gymnázia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľství, 1985.

ČAPEK, Vratislav a kol. *Metodická příručka k učebnici Dějpisu pro druhý ročník středních odborných škol a první ročník středních odborných učilišť*. Praha: Státní pedagogické nakladateľství, 1985.

Příloha II.

Fotografie Zdeňka Macka

Příloha III.

Ukázka z výtvarného díla Zdeňka Macka

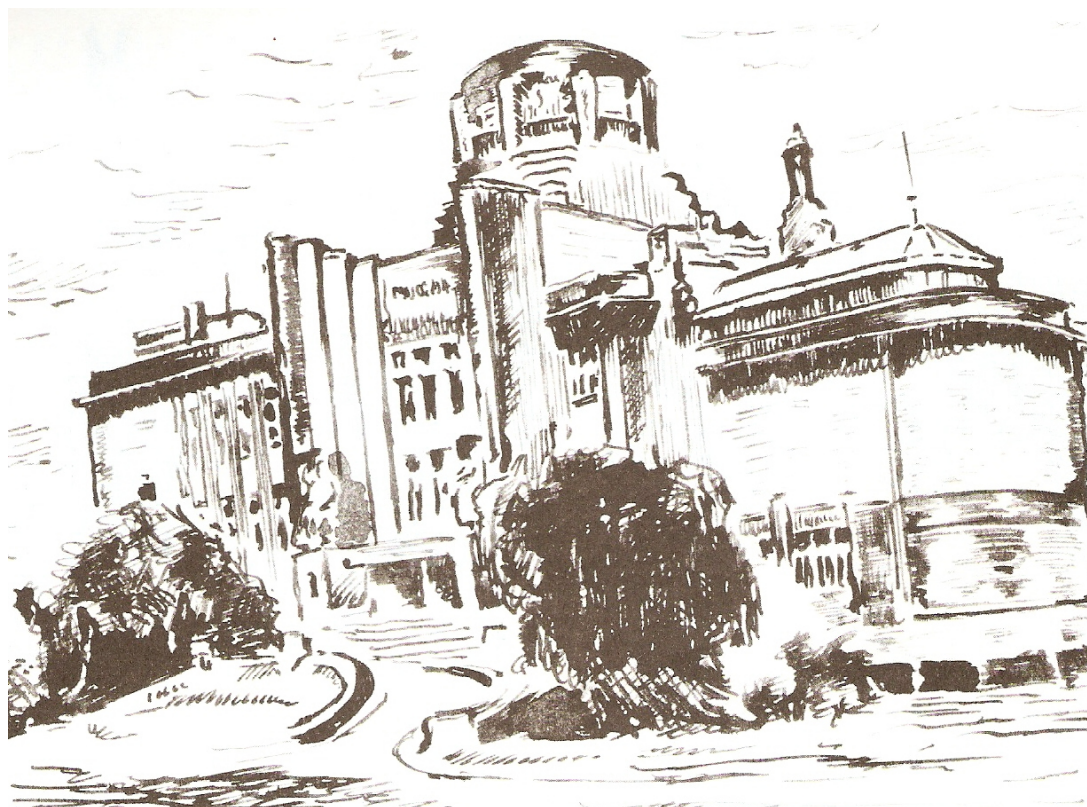

Příloha IV.
Ukázka z výtvarného díla Zdeňka Macka

Příloha V.

Ukázka z výtvarného díla Zdeňka Macka

Příloha VI.

Ukázka z výtvarného díla Zdeňka Macka

